

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

Spolupráce a partnerství venkovských obcí (případová studie Mikroregionu Černilovsko a MAS Nad Orlicí)

Bc. Barbora Burdychová, DiS.

© 2022 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Barbora Burdychová, DiS.

Veřejná správa a regionální rozvoj – c.v. Hradec Králové

Název práce

Spolupráce a partnerství venkovských obcí (případová studie Mikroregionu Černilovsko a MAS Nad Orlicí)

Název anglicky

Cooperation and partnership of rural municipalities (case study of Microregion Černilovsko and MAS Nad Orlicí)

Cíle práce

Prozkoumat vztahy spolupráce mezi obcemi sdruženými v dobrovolném svazku obcí Černilovsko a partnerství těchto obcí s MAS Nad Orlicí, a to za účelem posílení a zefektivnění činností pro dosahování společného cíle. Tím je v konečném dopadu lepší kvalita života místního obyvatelstva.

Metodika

Práce je případovou studií s cílovým zaměřením na zlepšení spolupráce mezi příslušnými venkovskými obcemi a jejich partnerství s MAS Nad Orlicí, která na daném území působí. Teoretická část vymezí venkovský prostor a rozvoj venkova, a to se zvláštním zřetelem k těm činnostem vykonávaným v samostatné působnosti obcí, které bývají častým předmětem aktivit obcí a jejich svazků vykonávaných ve spolupráci a v partnerství s dalšími subjekty. Potud bude provedena rešerše odborné literatury. Pozornost bude dále zaměřena na mikroregionální úroveň rozvoje venkova, jeho vybrané aktéry (dobrovolné svazky obcí, MAS, další vybrané formy aktérství s účastí obcí) a strategie rozvoje. K odborné literatuře se zde připojí jako zdroje studia příslušné regionální dokumenty. Empirická část práce bude uvedena charakteristikou Mikroregionu Černilovsko a MAS Nad Orlicí včetně popisu základní sociální sítě uvnitř tohoto mikroregionu a mezi jeho členskými obcemi a MAS Nad Orlicí. Z tohoto popisu vyplyne určení klíčových osob, se kterými proběhnou rozhovory (v rámci kvalitativního výzkumu v sociologickém empirickém výzkumu) zaměřené na "zisky" a "ztráty" (plynoucí ze zjištěných kooperativních a partnerských vztahů) a na nalezení mezer, které by mohly být zaplněny, aby došlo ke zlepšení sledovaných vztahů s cílem zefektivnění činností s dopadem na kvalitu života v členských obcích Mikroregionu Černilovsko. Závěry budou obsahovat náměty pro zlepšení kooperativních a partnerských vztahů, týkajících se Mikroregionu Černilovsko a jeho vazeb na MAS Nad Orlicí.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

spolupráce obcí, partnerství, Mikroregion Černilovsko, místní akční skupina, venkovská oblast, rozvoj obcí, samospráva, veřejná správa

Doporučené zdroje informací

- BERNARD, Josef. Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj. Sociologické nakladatelství (SLON) : Sociologický ústav AV ČR, 2011, 236 s. : il., mapy; 23 cm. ISBN 978-80-7419-069-8.
- BUŠTÍKOVÁ, Lenka. Analýza sociálních sítí: Sociologický časopis. 1999, 35 (No. 2: 193-206). Sociologický ústav AV ČR, Praha.
- HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016, 437 stran : ilustrace ; 21 cm. ISBN 978- 80-262-0982-9.
- KHENDRICHE TRHLÍNOVÁ, Zuzana. Partnerství v rozvoji obcí, měst a regionů. Praha: Auditorium, 2014, 233 s. : il. ; 21 cm. ISBN 978-80-87284-44-5.
- NEJDL, P. – ČERMÁK, D. *Participace a partnerství v místní veřejné správě*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2007. ISBN 978-80-7330-130-9.
- REKTOŘÍK, Jaroslav a Jan ŠELEŠOVSKÝ. MASARYKOVA UNIVERZITA. EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTA. Strategie rozvoje měst, obcí, regionů a jejich organizací: (ROPO, O.P.S., S.R.O., A.S., Sdružení obcí). Brno: Masarykova univerzita, 1999, 140 s. ; 30 cm. ISBN 80-210-2126-8
- STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAJÁTKOVÁ. Neziskové organizace vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 169 s. : il. ; 21 cm. ISBN 978-80-7357-973-9.
-

Předběžný termín obhajoby

2022/23 LS – PEF

Vedoucí práce

doc. Mgr. Helena Hudečková, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 29. 11. 2022

prof. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 30. 11. 2022

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 16. 01. 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Spolupráce a partnerství venkovských obcí (případová studie Mikroregionu Černilovsko a MAS Nad Orlicí)" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucí diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 07.03.2023

Bc. Barbora Burdychová, DiS.

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí diplomové práce doc. Mgr. Heleně Hudečkové, CSc. za cenné rady, připomínky a odborné vedení. Dále bych také ráda poděkovala zástupcům obcí a aktérům prorozvojových aktivit za jejich čas a vstřícnost při realizaci řízených rozhovorů. V neposlední řadě rovněž mé rodině a zaměstnavateli za trpělivost a pochopení.

Spolupráce obcí a partnerství venkovských obcí (případová studie Mikroregionu Černilovsko a MAS Nad Orlicí)

Abstrakt

Diplomová práce je případová studie s cílovým zaměřením na zlepšení spolupráce mezi příslušnými venkovskými obcemi a jejich partnerství s MAS Nad Orlicí, která na daném území působí.

Teoretická část práce vymezuje venkovský prostor a rozvoj venkova, a to se zvláštním zřetelem k těm činnostem vykonávaným v samostatné působnosti obcí, které bývají častým předmětem aktivit obcí a jejich svazků vykonávaných ve spolupráci a v partnerství s dalšími subjekty. Pozornost je dále zaměřena na mikroregionální úroveň rozvoje venkova, jeho vybrané aktéry (dobrovolné svazky obcí, MAS a další vybrané formy aktérství s účastí obcí) a strategie rozvoje.

Empirická část práce je uvedena charakteristikou Mikroregionu Černilovsko a MAS Nad Orlicí, včetně popisu základní sociální sítě uvnitř tohoto mikroregionu a mezi jeho členskými obcemi a MAS Nad Orlicí. V rámci kvalitativního výzkumu v sociologickém empirickém výzkumu proběhly rozhovory zaměřené na „zisky“ a „ztráty“ (plynoucí ze zjištěných kooperativních a partnerských vztahů) a na nalezení mezer, které by mohly být zaplněny, aby došlo ke zlepšení sledovaných vztahů s cílem zefektivnění činností s dopadem na kvalitu života v členských obcích Mikroregionu Černilovsko. V závěru práce je doporučeno, aby se MAS Nad Orlicí zaměřila na poskytování edukace v oblasti dotací a na propagaci své činnosti. V rámci Mikroregionu Černilovsko je navrženo zpracování nové strategie a prohlubování vazeb s MAS Nad Orlicí.

Klíčová slova: spolupráce obcí, Mikroregion Černilovsko, místní akční skupina, venkovská oblast, rozvoj obcí, samospráva, veřejná správa, partnerství

Cooperation and partnership of rural municipalities (case of study of Microregion Černilovsko and MAS Nad Orlicí)

Abstract

The diploma thesis is a case study with a target focus on improving cooperation between the relevant rural municipalities and their partnership with MAS Nad Orlicí, which operates in the given area.

The theoretical part of the work defines the rural area and rural development, with special attention to those activities carried out in the independent jurisdiction of municipalities, which are often the subject of activities of municipalities and their unions carried out in cooperation and in partnership with other entities. Attention is also focused on the micro-regional level of rural development, its selected actors (voluntary associations of municipalities, MAS and other selected forms of actors with the participation of municipalities) and development strategies.

The empirical part of the work is characterized by the characteristics of the Černilovsko Microregion and MAS Nad Orlicí, including a description of the basic social network within this microregion and between its member municipalities and MAS Nad Orlicí. As part of qualitative research in sociological empirical research, interviews focused on “gains” and “losses” (resulting from the identified cooperative and partnership relationships) and on finding gaps that could be filled in order to improve the observed relationships with the aim of making activities with the impact on the quality of life in the member municipalities of the Černilovsko Microregion. At the end of the thesis, it is recommended that MAS Nad Orlicí focus on providing education in the area of subsidies and on promoting its activities. As part of the Černilovsko Microregion, it is proposed to develop a new strategy and deepen ties with MAS Nad Orlicí.

Keywords: cooperation of municipalities, Mikroregion Černilovsko, local action group, rural area, development of municipalities, self-government, public administration, partnership

Obsah

1 Úvod.....	9
2 Cíl práce a metodika	11
2.1 Cíl práce	11
2.2 Metodika.....	11
3 Teoretická východiska	13
3.1 Formy spolupráce, partnerství a participace v místní veřejné správě	13
3.1.1 Spolupráce obcí.....	13
3.1.2 Partnerství mezi obcemi a soukromými podnikatelskými subjekty.....	14
3.1.3 Participace	14
3.1.4 Sociální sítě.....	15
3.2 Venkov	16
3.3 Rozvoj venkova.....	18
3.3.1 Aktéři venkova.....	20
3.3.2 Nástroje spolupráce.....	21
3.3.3 Současné problémy	22
3.3.4 Programy obnovy venkova	24
3.4 Mikroregionální úroveň.....	26
3.4.1 Dobrovolné svazky obcí.....	26
3.4.2 Místní akční skupiny	27
3.4.3 Další formy spolupráce na mikroregionální úrovni	28
3.5 Strategie rozvoje.....	29
4 Vlastní práce	33
4.1 Mikroregion Černilovsko	33
4.2 MAS Nad Orlicí	44
4.3 Terénní šetření	46
4.3.1 Výběr účastníků řízených rozhovorů	46
4.3.2 Průběh terénního šetření.....	47
4.3.3 Výsledky terénního šetření a vyhodnocení řízených rozhovorů.....	47
5 Závěr.....	64
6 Seznam použitých zdrojů.....	67
7 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk	72
7.1 Seznam obrázků	72
7.2 Seznam tabulek.....	72
7.3 Seznam použitých zkratk.....	72
8 Přílohy	73

1 Úvod

Převážná část České republiky je tvořena venkovským prostorem. Venkov pro mnohé z nás představuje vlastní zvyky, tradice ale i rozmanitost. Zmíněné znaky mohou vyvolat řadu různorodých problémů a potřeb. S přibývajícím obyvatelstvem v obci mohou narůstat požadavky, jako například na dostupnější dopravu, sportovní vyžití, nové výstavby či kulturu. Může docházet k regionální různorodosti, kdy se obce, které sousedí s městy, mohou výrazně odlišovat od obcí v odlehlejších území.

Úvahy o vnitřních potenciálech venkova a o potřebě zapojení obyvatel do plánování rozvoje venkovských obcí jsou od 90. let přítomny v českém uvažování o venkově dosti silně. K jejich hlavním propagátorům patří Spolek pro obnovu venkova založený v roce 1993, důraz na participaci obyvatel a fungování lokálních venkovských komunit klade i široce medializovaná soutěž Vesnice roku, na jejíž organizaci se Spolek podílí. Zejména po vstupu do Evropské unie, je kladen důraz na vnitřní rozvoje potenciálů venkovských oblastí, které přináší i některé dotační programy, zejména program Leader.¹ Metoda Leader umožňuje opatření, které jsou zaměřeny na rozvoj venkova prostřednictvím místních akčních skupin.

Místní akční skupiny se snaží napomáhat k zlepšování kvality života a životního prostředí ve venkovských oblastech. Do místních akčních skupin se zapojují občané, neziskové organizace, svazky obcí, instituce veřejné moci i soukromí podnikatelé.

Další velmi častou spoluprací pro rozvoj venkova jsou dobrovolné svazky měst a obcí. V dobrovolných svazcích měst a obcí se zapojují sdružované obce (města). Sdružené obce, díky své geografické poloze, řeší podobné problémy. Hlavní podstata svazku obcí spočívá převážně v dalším rozvoji společného území a v řešení problémů.

Spolupráce mezi místní akční skupinou a svazkem obce poskytuje příležitosti k rozvoji, realizaci projektů, ale i k propagaci venkova. V obci Černilov pracuji více než deset let, v Mikroregionu Černilovsko jsem zvolena jako tajemnice druhé volební období. Nejen z tohoto důvodu mi je téma velice blízké. Úzce vnímám dosavadní spolupráci a partnerství mezi dotčenými obcemi, vztahy mezi „starousedlíky“ a nově přistěhovalými. V mikroregionu Černilovsko má vývoj v počtu obyvatel rostoucí charakter. V některých

¹ BERNARD, J., KOSTELECKÝ, T., ILLNER, M., VOBECKÁ, J., *Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj*. 2011. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011. 237 s. ISBN 978-80-7419-069-8, str.17

obcích, které byly poměrně „vysídlené“, se tento trend dokonce zastavil. Důvodem může být to, že se jedná o lokality, které jsou v blízkosti městské aglomerace a zároveň se jedná o obce, které poskytují klid venkova. Z praxe je zároveň patrné, že je vysoká poptávka o další výstavby rodinných domů, případně i domů bytových. Veškeré informace o vývoji obyvatelstva čerpám z místních evidencí obyvatel a z pravidelných osobních setkání s občany. I přesto, že je vysoký zájem o výstavby, mají obce venkovský charakter, který je stále zaměřen převážně na zemědělství. Nejen v těchto, ale i v dalších oblastech může být spolupráce okolních obcí a akčních skupin velkým přínosem.

Vznikají tak otázky: jak široce je obsáhlá spolupráce mezi Místní akční skupinou Nad Orlicí a Mikroregionem Černilovsko, jaké přínosy či nedostatky přináší spolupráce, či jak může být ovlivněn další rozvoj venkova?

Výsledky diplomové práce budou moci nalézt uplatnění mezi jednotlivými členskými obcemi i v rámci spolupráce s místní akční skupinou. Bližší znalost zjištěných faktorů umožní uvedeným aktérům, aby se zaměřili na své aktivity tak, aby lépe plnili své cíle, pro které byli založeni a dokázali naplnit očekávání, která na ně jsou kladena.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem diplomové práce je, jak naznačil její úvod, zjistit, jaké jsou vztahy a spolupráce mezi obcemi sdruženými v dobrovolném svazku obcí Černilovsko. Jaké je partnerství těchto obcí s MAS Nad Orlicí, a to za účelem posílení a zefektivnění činností pro dosažení společného cíle. Čímž je v konečném dopadu lepší kvalita života místního obyvatelstva. Je především zkoumáno, zda projekty, které realizuje MAS jsou přínosem pro obce, a zda jsou identifikovány skutečné potřeby dotčených lokalit, které vedou k potenciálu dalšího rozvoje. Kromě toho je rovněž zkoumáno, kdo jsou klíčové osoby v obcích, jaké jsou vztahy mezi obcemi, a jak funguje jejich spolupráce. Výzkum je prováděn prostřednictvím vedených rozhovorů s klíčovými osobami.

Literární rešerše vychází z identifikování pojmu partnerství, spolupráce a sociální sítě. Dále definuje venkov, jeho rozvoj, a především se zaměřuje na mikroregionální úroveň.

Obecným cílem této diplomové práce je zároveň zhodnotit, zda je naplňována strategie místního rozvoje venkova, zda jsou vytvořeny inovace či je podporována spolupráce v rámci celého mikroregionu, i v rámci místní akční skupiny.

Ve svém závěru práce sumarizuje faktory, které ovlivňují (limitují či i napomáhají) spolupráci v rámci MAS Nad Orlicí při realizaci rozvojových projektů. Dále jsou výstupem konkrétní doporučení pro MAS, ale i pro obce v rámci Mikroregionu Černilovsko.

Výsledky práce umožňují uvedeným aktérům zaměřit svou činnost tak, aby mohli lépe fungovat, plnit své cíle a naplnit očekávání jejich občanů.

2.2 Metodika

Práce je případovou studií s cílovým zaměřením na zlepšení spolupráce mezi příslušnými venkovskými obcemi a jejich partnerství s MAS Nad Orlicí, která na daném území působí. Teoretická část nejprve nastiňuje orientační přehled o institucionalizovaných kooperativních, partnerských a participačních vztazích. Rovněž se zmiňuje o sociálních sítích. Téma sociálních sítí je důležité, mnohdy je v malých obcích propojená skupina lidí, které spojuje společný zájem, zájem o dění v obci. V obci mohou mít některé výrazné osoby (např. kronikář, zastupitel obce) větší

přehled o dění a historii dané lokality, než má nově zvolený starosta. Teoretická část dále vymezuje venkovský prostor a rozvoj venkova, a to se zvláštním zřetelem k těm činnostem vykonávaným v samostatné působnosti obcí, které bývají častým předmětem aktivit obcí a jejich svazků vykonávaných ve spolupráci a v partnerství s dalšími subjekty. S tím úzce souvisí i vymezení aktérů, kteří zasahují do rozvoje venkova. Činnost těchto aktérů podporují tzv. nástroje spolupráce, které jsou zformulovány do struktury. K rozvoji venkova neodmyslitelně patří analýzy problémů a potřeb venkova a identifikace nejdůležitějších faktorů. Aby se zamezilo problémům a byly naplněny potřeby venkova, realizují se programy pro obnovu venkova.

Potud je provedena rešerše odborné literatury. Pozornost je dále zaměřena na mikroregionální úroveň rozvoje venkova, jeho vybrané aktéry (dobrovolné svazky obcí, MAS, další vybrané formy aktérství s účastí obcí). Na závažnost strategického rozvoje je lehce poukázáno již v kapitole rozvoje venkova. Avšak je nezbytné, aby figurovalo v samostatné kapitole. Podmínkou pro čerpání případné dotace je nutné, aby byla na území místní akční skupiny zpracována strategie komunitně vedeného místního rozvoje. Bez poskytnutí dotace je víceméně nemožné realizovat mikroregionální projekty a tím umožnit zvýšení rozvojového potenciálu. K odborné literatuře se zde připojují jako zdroje i příslušné regionální dokumenty.

Empirická část diplomové práce je uvedena charakteristikou Mikroregionu Černilovsko a MAS Nad Orlicí. Rovněž je nezbytný popis základní sociální sítě uvnitř mikroregionu, mezi jeho členskými obcemi, a MAS Nad Orlicí. Z tohoto popisu vyplývá určení klíčových osob, se kterými proběhly řízené rozhovory (a to v rámci kvalitativního výzkumu v sociologickém empirickém výzkumu). Rozhovory jsou zaměřeny na „zisky“ a „ztráty“ (plynoucí ze zjištěných kooperativních a partnerských vztahů) a na nalezení mezer, které by mohly být zaplněny, aby došlo ke zlepšení sledovaných vztahů s cílem zefektivnění činností s dopadem na kvalitu života v členských obcích Mikroregionu Černilovsko.

Závěr obsahuje náměty pro zlepšení kooperativních a partnerských vztahů, týkajících se Mikroregionu Černilovsko a jeho vazeb na MAS Nad Orlicí.

3 Teoretická východiska

3.1 Formy spolupráce, partnerství a participace v místní veřejné správě

Nejprve je podstatné nastínit orientační přehled o institucionalizovaných kooperativních, partnerských a participačních vztazích, jejichž účastníci mohou být obce, jakožto základní územní samosprávné celky a jejich občané.

Spoluprací ve veřejné politice chápeme relativně trvalé kooperativní vztahy symetrické povahy mezi dvěma nebo více aktéry stejného typu, které vznikají dobrovolně, a to z vůle jejich účastníků a za účelem dosažení společného cíle. Tito spolupracující jsou formálně rovnoprávní, do jejich vztahů se nepromítají vrchnostenské relace, které mezi nimi mohou i existovat v jiné souvislosti. Každý ze svých zdrojů přispívá k dosažení společného cíle a rovněž spoluzodpovídá za výsledek.

V případě, že se kooperativní vztahy tohoto druhu vytvářejí mezi subjekty různých typů (např. mezi územními samosprávnými celky a nestátními neziskovými organizacemi), označujeme je jako partnerství. Partnerství vzniká mezi obcemi a soukromými podnikatelskými subjekty.

Participací v tomto případě chápeme institucionalizovanou politickou participaci občanů obcí jako jednotlivců nebo jako kolektivit. Jejich dobrovolné aktivity mají za cíl ovlivňovat místní politiku.

Spolupráce, partnerství i participace v lokální politice se uskutečňuje nejen institucionalizovanými a právně regulovanými formami, ale i neformální stránkou. Neformální stránka navazuje na různé zvyklosti, tradice, ústní dohody představitelů, atd.²

3.1.1 Spolupráce obcí

Evropská charta místní samosprávy, která byla podepsaná v České republice v roce 1998 a následného roku ratifikována, a která se stala součástí našeho právního řádu, deklaruje (článek 10) právo místních společenství spolupracovat při výkonu svých pravomocí a sdružovat se k plnění společenských zájmů s jinými místními společenstvími. Stát se tak zavazuje, že uzná právo těchto společenství, aby

² ČERMÁK D., VOBECKÁ J., *Spolupráce, partnerství a participace v místní správě*. Praha: Sociologické nakladatelství v koedici se Sociologickým ústavem AV ČR, 2011. ISBN 978-80-7419-067-4, str. 17

spolupracovala se svými protějšky v jiných státech a mohla být členy mezinárodních sdružení místních společenství.³

Spolupráce mezi obcemi, které upravuje zákon o obcích, označuje pouze kooperativní vztahy, které obce navazují navzájem mezi sebou, nikoli jejich partnerství s jinými subjekty, které nejsou obce. Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích stanovuje, že obce mohou při výkonu své samostatné působnosti vzájemně spolupracovat. Jakákoli spolupráce, která je uzavřena na základě smlouvy, musí být schválena zastupitelstvy konkrétních obcí.

3.1.2 Partnerství mezi obcemi a soukromými podnikatelskými subjekty

Partnerství mezi obcemi a soukromými podnikatelskými sektory se často vyznačuje jako Public Private Partnership. Spočívá ve spolupráci, která má za účel využít zdroje a schopnosti soukromého sektoru při zajištění veřejné infrastruktury nebo veřejné služby. Veřejný sektor zde figuruje jako „zadavatel“ a soukromý sektor jako „dodavatel“. Organizace soukromého sektoru vybuduje a dlouhodobě provozuje (na základě uzavřené smlouvy s institucí veřejného sektoru) nějaké zařízení veřejné infrastruktury, případně poskytuje veřejnou službu. Zároveň se podílí na nákladech a příjmech, které z toho plynou. Instituce veřejného sektoru si současně ponechává právo kontroly. Takovéto partnerství může vzniknout např. při projektech dopravní infrastruktury, technické infrastruktury sídel, ve školství, při budování věznic, aj.

Partnerství se uplatňuje i na úrovni územních orgánů veřejné správy, včetně úrovně lokální. U všech těchto projektů se uplatňuje požadavek dohledu ze strany ministerstva financí. Nicméně, zmíněná metoda na místní úrovni je použitelná hlavně u větších, dlouhodobých a nákladných projektů, u kterých budou vstupovat spíše větší města.⁴

3.1.3 Participace

Rozlišujeme dva základní typy participace. Explicitní politická participace vyjadřuje přímou účast občanů na procesech vládnutí, širší občanská participace zahrnuje aktivity, při nichž se občané účastní veřejného života v jakékoliv podobě. Pojem participace je možné vyjádřit českým synonymem „podílet se“.

³ ČERMÁK D., NEJDL P., *Participace a partnerství v místní veřejné správě*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2007. ISBN 978-80-7330-130-9, str. 20

⁴ tamtéž, str. 22

Právní řád České republiky garantuje možnost politické participace občanů, vytváří pro ni předpoklady a vymezuje její institucionalizované formy. V případě obecného pohledu zaručuje předpoklady participace Listina základních práv a svobod, která je součástí ústavního pořádku České republiky. Listina garantuje svobodu projevu, právo na informace, petiční právo, právo se shromažďovat, volební právo a právo podílet se na správě veřejných věcí.

Jedním ze základních předpokladů občanské participace je dostupnost informací o činnosti veřejné správy. Zákon ukládá státním orgánům, územním samosprávným celkům (obcím) a jejich orgánům a veřejným institucím povinnost poskytnout informaci, která se vztahuje k jejich působnosti. Zákon přímo stanovuje, které informace a jakým způsobem musí povinné subjekty zveřejňovat, a které poskytnout nelze.

Nejpodrobněji vymezuje formy a podmínky politické participace občanů na lokální úrovni zákon o obcích. Zákon stanovuje, jaká mají práva občané obce, kteří dosáhli plnoletosti, a jaká je možnost jejich participace v lokální politice. Rovněž stanovuje, jaké podmínky musí orgány obce vytvářet, aby politická participace občanů obce byla umožněna. Další zákon, který je možný zmínit s ohledem na politickou participaci občanů, je zákon o místním referendu. V zákoně je stanoveno, kdo má právo hlasovat, jaké jsou náležitosti návrhu na vyhlášení, atd.⁵

3.1.4 Sociální sítě

V této souvislosti je podstatné nastínit i možné způsoby využití trvale se měnících sociálních sítí v organizaci. Sociální síť je pojem, který je v dnešní době hojně využíván v prostředí informatiky a internetu, avšak toto chápání je zavádějící. Pojem existoval již před zrozením internetu a informatiky jako takové. Prvně ho použil James A. Barnes v oblasti sociologie, který se zajímal o malé skupiny a popis jejich vztahů. Jedná se o propojenou skupinu lidí, které spojuje společná skutečnost. Knoke a Kuklinski rozlišují tyto typy vztahů v sociálních sítích: vztahy, kde dochází ke směně statků a médií, komunikační vztahy směny zpráv, instrumentální vztahy, vztahy mezi členy překrývajících se organizací, vztahy, kde jsou vyjadřovány city, vztahy moci a autority a příbuzenské vztahy. Soustavy těchto recipocitních sociálních vztahů mezi

⁵ ČERMÁK D., NEJDL P., *Participace a partnerství v místní veřejné správě*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2007. ISBN 978-80-7330-130-9, str. 24

třemi a více lidmi a interakce z nich vzešlé s šancemi a omezeními, která přináší jsou nazývány sociálními sítěmi.

K analýze sociálních sítí slouží relační data (tj. kontakty, vazby a spojení dvou jedinců), uspořádaná do sociogramů a matic. Základní sociometrická matice v sobě obsahuje zjištění, s kým je (nebo se považuje být) každý jednotlivec z aktérů spojen nebo nespojen vazbou. Vedle rozvoje matematického modelování je silným podnětem pro rozvoj analýzy sociálních sítí rozlišení dyadických vazeb na silné a slabé. Síla vazby je dána množstvím času, emocionální intenzitou, mírou důvěry a recipročními službami mezi dvojicí ve vazbě. Okruhy lidí spojených silnou vazbou se vzájemně překrývají, a proto mezi nimi obíhají víceméně stále stejné informace. Nové poznatky proto zprostředkovávají vazby slabé, kterou mohou prostředkovat kontakt mezi větším počtem lidí. Sociální síť tak může být adaptabilním nástrojem k využívání potenciálu sociálních vztahů, které mohou být mobilizovány jak ve stavu nouze, tak ve snaze kumulovat moc nebo získat přístup do koalic⁶.

Pro všechny aktéry, kteří se chtějí účastnit přístupu Leader a přijímat finanční podporu EU, je nutná spoluúčasť na tvorbě sítí. Důvěra, spolupráce a zapojení se do sdílení činností mají stále větší význam na rozvoj venkovských komunit. Je velmi důležité klást důraz na úlohu, kterou hrají místní samosprávy při vytváření vazeb a zástupci samospráv s cílem decentralizovat proces plánování a provádění rozvojové politiky.⁷

Mezilidské vztahy, které jsou založené na důvěře a zprostředkované sociálními sítěmi umožní místním společenstvím nejen výměnu informace a znalostí, ale rovněž získávání výhod při vzájemném obchodování tzv. „bezhotovostní transakce“.⁸

3.2 Venkov

Převážná část České republiky je tvořena venkovským prostorem. Venkov pro mnohé představuje vlastní zvyky, tradice ale i rozmanitost. Zmíněné znaky mohou vyvolat řadu různorodých problémů a potřeb. S přibývajícím obyvatelstvem v obci

⁶ BUŠTÍKOVÁ L., *Analýza sociálních sítí: Sociologický časopis*. 1999, No. 2: 193-206. Praha: Sociologický ústav AV ČR, str. 199-201

⁷ WARNER, M. *Building social capital: the role of local government*. 2001. Journal of Socio-Economics, No. 30

⁸ WARNER, M. *Social capital constructoin and the role of the local state*. 1999. Rural Sociology, No. 64

mohou narůstat požadavky, jako například na dostupnější dopravu, sportovní vyžití, nové výstavby či kulturu. Může docházet k regionální různorodosti, kdy se obce, které sousedí s městy, mohou výrazně odlišovat od obcí v odlehlějších území.

Definice venkova je v mnoha publikacích různorodá a není možné dospět k jednotnému a univerzálnímu závěru.

Pokud je venkov vymezen za určitým praktickým účelem, měla by být definice venkova nastavena tak, aby co nejlépe naplnila daný účel. V případě, že bychom nastavili definici venkova ve vztahu ke konkrétnímu státu, nebo dokonce k nižší územní jednotce (kraji, obci), je nutné postupovat tak, aby definice zohlednila specifika daného území, např. velikostní strukturu obcí, charakter (de)koncentračních populačních procesů, docházkové vztahy, fyzickou podobu obcí, apod., ale především, jak je venkov v daném území i chápán. Od toho by se měly následně odvíjet i konkrétní definiční znaky venkova.⁹

U vymezení venkova bychom neměli opomenout, že je venkov pojem především díky své geografii, z čehož musíme vycházet při charakteristice, i při pochopení pojmu. V České republice jsou obvykle za venkovské obce vnímány ty, které mají méně než 2 000 obyvatel. V zákoně o obcích je zmíněna hranice obyvatel 3 000.

Existuje rovněž multikriteriální přístup k vymezení venkovských obcí, které zohledňují rovněž další sociální a urbanistické znaky sídel (např. podíl bytů v rodinných domech nebo populační vývoj, či vzdálenost od městských center). Malé obce, v městském zázemí, procházejí od druhé poloviny 90. let výrazně jinou populační dynamikou, než ostatní malé obce a tvoří nejrychleji populačně rostoucí skupinu obcí. Jejich rozvojová situace je odlišná, než situace obcí ve vzdálenějším prostoru.¹⁰

Pro vymezení venkovských obcí se nemůžeme opřít o zákon o obcích č. 128/2000 Sb., v zákoně se uvádí pouze rozlišení základních kategorií. Do základních kategorií spadají statutární města, které je možné rozdělit do městských částí. Dále města (obec, která má minimálně tři tisíce obyvatel a požádá návrh o udělení statusu), městyse a obce. Ze zákona tedy vyplývá, že bychom mohli ostatní obce řadit mezi venkovské.

⁹ *Koncepce rozvoje venkova. Ústav územního rozvoje jako mimořádnou přílohu časopisu Urbanismus a územní rozvoj č. 5/2020. Brno: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, odbor regionální politiky, 2020. ISBN 978-80-7663-004-8, str. 4*

¹⁰ BERNARD, J., KOSTELECKÝ, T., ILLNER, M., VOBECKÁ, J., *Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj*. 2011. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011. 237 s. ISBN 978-80-7419-069-8, str. 16

Ovšem z historického hlediska je známo, že některé obce nemají zmíněný počet tři tisíc obyvatel, a přesto jsou evidovány jako města.

Pro vymezení venkova je potřebné využít ukazatel hustoty zalidnění. Za venkov je dle metodiky OECD považováno takové území, kde je hustota zalidnění nižší než 150 obyvatel/km². Z tohoto důvodu se jeví jako venkovské celé území Česka, včetně těch krajských měst kromě Prahy. Poněkud přesnější pohled nabízí sledování hustoty zalidnění v duchu metodiky OECD dle jednotek obcí s rozšířenou působností. Z čehož je patrná základní polarizace Česka mezi severem a jihem. Většina převážně venkovských regionů leží v jeho jižní části, zatímco převážně městské regiony se nachází severněji. Proto při vymezení obcí je nutné využít převážně jednoduchého, ale dostupného ukazatele počtu obyvatel. Při použití tohoto kritéria venkovské obce zaujímají převážně 80 % rozlohy našeho území, ale žije v nich pouze 30 % obyvatel Česka.¹¹

Mění se způsob žití a hodnot, zvyšuje se podíl obyvatel, kteří se stěhují do příměstských obcí a zvyšuje se rovněž význam venkovské turistiky. Tím dochází k tzv. restrukturalizaci venkova, které je charakterizováno proměnami venkova v oblasti ekonomiky, zaměstnanosti, využívání půdy, ale i sociálních a kulturních reprezentací vázajících se k venkovu.¹²

Proces restrukturalizace venkova je prozatím nejvíce na celostátní úrovni stejně jako politiky rozvoje, které jsou na venkov směřovány. Objevují se však již i lokální reakce na restrukturalizaci, kde je očekávání vkládáno do přístupu Leader, a to i s vědomím, že se bude jednat o dlouhodobý proces.¹³

3.3 Rozvoj venkova

Jak lze chápat pojem rozvoj? Většinou ho chápeme jako určitý proces, kterým zlepšíme stávající stav. Význam rozvoj chápeme tedy v pozitivním smyslu. K rozvoji je zapotřebí, abychom znali cíl, ke kterému se oblast má rozvinout. V případě rozvoje venkova si představíme několik aspektů, může to být zlepšení životního standardu lidí žijících na venkově, zlepšení zemědělství nebo také zmírnění klimatických změn.

¹¹ *Venkovy a venkované: doprovodná publikace k výstavě Venkovy a venkované*. Ministerstvo pro místní rozvoj. Praha, 2010. ISBN 978-80-87147-27-6, str. 1

¹² CLOKE P., GOODWIN M., *Conceptualizing Countryside Change: From PostFordism to Rural Structured Coherence*. 1992. Transactions of the Institute of British Geographers 17, str. 321-336

¹³ BULLER H., *Re-creating rural territories: Leader in France*. 2000. Sociologia Ruralis, str. 190-199

Jedná se tedy o několik aspektů, které se mohou vzájemně doplňovat, rovněž mohou být však naprosto odlišné. Je však patrné, že rozvoj venkova můžeme chápat jako zlepšení kvality život.

Pokud vyjdeme z těchto myšlenek, můžeme za úspěšně rozvinutou venkovskou obec považovat takové sídlo, které nabízí dostatečné množství kvalitních ekonomických příležitostí nebo jeho poloha a dopravní napojení umožňuje jednoduchým způsobem za těmito příležitostmi dojíždět, je populačně stabilní či rostoucí s vyváženou věkovou strukturou, je vybaveno službami umožňujícími uspokojovat základní potřeby uvnitř obce, je vhodně urbanisticky řešeno, je esteticky atraktivní a nabízí zdravé a udržitelné životní prostředí. Existuje v něm rozvinuté veřejné kulturní a sportovní dění, jeho obyvatelé jsou ochotni účastnit se transparentního lokálního politického dění, participují na aktivitách místních sdružení a fungující lokální komunity¹⁴.

Jednou z možností, jak napomoci k uskutečnění cíle, je vytvoření strategie rozvoje budoucích krajů, tvorba strategie regionálního rozvoje České republiky, ale i strategií rozvoje obcí, měst a mikroregionů. Je velmi žádoucí, aby regionální politika nebyla formulována pouze na ústřední úrovni, ale aby byla sycena podpůrnými a iniciativními kroky ze zdola, tj. s přispěním každé obce, města či mikroregionu.

Obce v rámci své samostatné působnosti napomáhají při zajišťování cílů regionální politiky zejména tím, že vytvářejí podmínky pro hospodářský, sociální a kulturní rozvoj v rámci svého územního obvodu. Souvisí to plně s principy subsidiarity a partnerství uplatňovanými v Evropské unii. Proto je nanejvýš aktuální, aby obce, města a sdružení obcí vygenerovaly své vlastní strategie rozvoje včetně zahrnutí svých organizací do toho záměru. Je známo, že mnoho obcí a měst i některé mikroregiony se teprve k tomu kroku chystají.¹⁵

Závažnost strategického plánování je dána tím, že klíčovým způsobem ovlivňuje nasměrování obce a organizace do budoucnosti. Strategické plánování slouží primárně k tomu, aby si všichni, jimž na obci a organizaci záleží, uvědomili, v jakém stavu se nachází, v jakém prostředí bude muset obstát v budoucnosti, jakou by ji rádi viděli za pár let a jak toho chtějí dosáhnout. Závažnost strategických rozhodnutí tak spočívá v tom, že z množství cest, které před sebou obec a organizace vidí, vybírá jednu a poté

¹⁴ BERNARD, J., KOSTELECKÝ, T., ILLNER, M., VOBECKÁ, J., *Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj*. 2011. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011. 237 s. ISBN 978-80-7419-069-8, str. 21

¹⁵ *Strategie rozvoje měst, obcí, regionů a jejich organizací*. Masarykova univerzita v Brně, ekonomicko-správní fakulta. Brno, 1999. ISBN 80-210-2126-8, str. 4

se vydává. Zároveň tím přichází o možnost vydat se po jiných cestách – nutně tak přijímá riziko, že se později ukáže, že vybraná cesta nebyla tou nejlepší. Každý návrat, je-li ještě vůbec možný, je pak spojen s určitými náklady – ztrátou času, peněz, příležitostí, zájmu lidí a prestiže. Tím je dána závažnost strategických rozhodnutí.¹⁶

3.3.1 Aktéři venkova

Partnerství chápané jako jedna z forem spolupráce mezi různými aktéry veřejné politiky vzniká v současné době jak mezi institucemi veřejného sektoru (např. dobrovolná sdružení obcí, partnerství mezi regionálními samosprávami, partnerství mezi obcemi a vzdělávacími zařízeními, partnerství obcí a měst se zahraničními subjekty, apod.), tak i mezi institucemi veřejné správy a představiteli občanské společnosti, a to především neziskovými organizacemi (např. partnerství při zajišťování sociálních služeb, vzdělávání, integrace problémových dětí do společnosti, aj.), a mezi institucemi veřejného soukromého sektoru, kde se jedná o různé formy kooperačních vazeb (např. dohody o zajištění veřejných služeb na základě veřejných zakázek, tzv. projekty Public Private Partnership a další).¹⁷

Existuje několik možností, jak kategorizovat aktéry venkova. Jako základní členění můžeme vnímat postavení aktérů z hierarchického postavení, a to vzhledem k organizaci území. Na této úrovni lze aktéry rozlišovat na úrovni evropské, národní, regionální a lokální.

Problémem rozvoje venkova na národní úrovni je nejasné rozdělení kompetencí mezi aktéry. Na národní úrovni figuruje Ministerstvo pro místní rozvoj ČR (MMR), Ministerstvo zemědělství ČR (MZe) a částečně i Ministerstvo životního prostředí ČR (MŽP). MMR administruje program Podpora obnovy a rozvoje venkova, v rámci něhož je organizována soutěž Vesnice roku. Rovněž je garantem operačních programů, které se týkají dílčích oblastí rozvoje venkova. MZe je garantem pouze Programu rozvoje venkova. MŽP má na starosti záležitosti, které se týkají životního prostředí, což se z velké části dotýká venkovských oblastí (např. čištění odpadních vod, apod.). Rovněž i ostatní ministerstva mají v kompetenci dílčí záležitosti, které se týkají venkova (zaměstnanost, podnikání, atd.). Větší počet aktérů rozvoje venkova na

¹⁶ *Strategie rozvoje měst, obcí, regionů a jejich organizací*. Masarykova univerzita v Brně, ekonomicko-správní fakulta. Brno, 1999. ISBN 80-210-2126-8, str. 7

¹⁷ *Partnerství v rozvoji obcí, měst a regionů*. Auditorium. Praha, 2014. ISBN 978-80-87284-44-5, str. 54

národní úrovni znamenají pro nižší úrovně vysokou administrativní zátěž. Aktéři na vyšších hierarchických úrovních nemají dostatečný přehled o dění na úrovni nižší a dochází tak ke střetům či překrývání jednotlivých činností. Z tohoto důvodu by měla být základem rozvoje venkova spolupráce, a to jak na horizontální úrovni, tak i vertikální.

Na regionální úrovni se většinou jedná o zájmová uskupení. Rozvoj venkova však mohou ovlivňovat i krajské úřady či regionální školy, atd.

S poklesem hierarchické úrovně počet aktérů poměrně stoupá. V současné době hrají velkou roli v rozvoji venkova tzv. místní akční skupiny, které jsou na politickém rozhodování nezávislým společenstvím občanů; dále zde figurují neziskové organizace, soukromé podnikatelské sféry a veřejné správy (v podobě svazků obcí a institucí veřejné moci). Zmiňovaní aktéři spolupracují na rozvoji venkova, zemědělství a získávají různé finanční podpory pro svůj region.¹⁸

V obecné rovině můžeme rozlišit několik typů subjektů podle vztahu k řešenému problému či k připravovanému projektu, který vzniká v procesu zkoumané formy spolupráce. Aktéry v tomto významu lze rozdělit následovně:

- Podílející se (Shareholders) – jedná se o aktéry, kteří jsou hlouběji zapojeni do procesu řešení či přípravy, podílí se na něm (např. spolupracující obce a podnikatelé).
- Zainteresovaní (Stakeholders) – aktéři, na které bude jistá aktivita osobně působit (např. občané a jejich sdružení, návštěvníci, aj.).
- Dotčení (Placeholders) – myšleno na územním principu. Jedná se o aktéry, v jejichž zájmovém území se aktivita realizuje (např. krajský úřad, správa chráněné krajinné oblasti či národního parku, ministerstvo, atd.).¹⁹

3.3.2 Nástroje spolupráce

Nástroje spolupráce vnímáme jako pomůcky, které podporují činnost aktérů. Na úrovni regionální politiky lze formulovat strukturu do několika nástrojů, a to převážně na nástroje finanční a nefinanční.

¹⁸ Svobodová H., *Úvod do geografie venkova: Aktéři rozvoje venkova* [online]. 2014. Dostupné z: https://is.muni.cz/do/rect/el/estud/pedf/js14/g_venkov/web/pages/05-akteri-rozvoje.html

¹⁹ GALVASOVÁ I. a kol., *Spolupráce obcí jako faktor rozvoje*. Brno: Georgetown, 2007. 144 s. ISBN 80-251-20-9, str. 47

Nástroje nefinanční:

- Administrativní nástroje (zejména legislativa).
- Institucionální nástroje (instituce, strategické plánování, programování či řízení rozvoje).
- Věcné a jiné nefinanční nástroje (poradenství, propagace).

Nástroje finanční:

- Neinvestiční a investiční pobídky (dotace, granty, úvěry, záruky).
- Kapitálové podílňictví.
- Daňová zvýhodnění (daňové prázdňiny, slevy na daních).
- Rozpočtová zvýhodnění.

Pro spolupráci má v návaznosti na členění význam zejména legislativa v úrovni regulativní, strategické plánování a finanční podpora. Rovněž je podstatné i poradenství a rozvojové projekty, které lze označit za klíčový realizační nástroj.²⁰ Důležitou roli hraje financování venkova. Smyslem financování by však nemělo být pouhé udržování úrovně, na které jsou regiony schopny „přežít“. Vynakládání finančních prostředků na rozvoj venkova má smysl pouze tehdy, když bude účelové, cílené a hlavně, bude-li realizováno tak, aby byla zajištěna efektivnost. V tom spočívá smysl veškerých strukturálních podpor vůči regionům. Definovat rozvojový potenciál není zcela snadné, a to díky variabilitě jednotlivých regionů. To, co v případě jednoho regionu může představovat skutečný rozvojový potenciál, nemusí znamenat možnost rozvoje pro region druhý²¹.

3.3.3 Současné problémy

Dle koncepce rozvoje venkova zpracované ministerstvem pro místní rozvoj vyplývá, že je analýza problémů a potřeb venkova založená na výsledcích tří původních šetření problémů a potřeb – Analýzy potřeb měst a obcí České republiky, Analýzy programů rozvoje obcí v aplikaci ObcePro a zjišťování Problémů a potřeb území MAS.

²⁰ GALVASOVÁ I. a kol., *Spolupráce obcí jako faktor rozvoje*. Brno: Georgetown, 2007. 144 s. ISBN 80-251-20-9, str. 70

²¹ SVATOŠOVÁ L., BOHÁČKOVÁ I., *Regionální rozvoj z pozice strukturální politiky*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích a Zemědělská a Česká zemědělská univerzita v Praze, 2005. ISBN 80-7040-749-2, str. 67

Analýza potřeb měst a obcí České republiky, která byla objednaná Svazem měst a obcí ČR, byla zpracována Přírodovědeckou fakultou Univerzity Karlovy na základě dotazníkového šetření adresovaného starostům a primátorům. Šetření se zúčastnilo 732 obcí České republiky. Souhrnné výstupy analýzy identifikovaly následující nejčastější věcné problémy obcí všech velikostních kategorií²²:

- Technická (pozemní komunikace a chodníky) a vodohospodářská infrastruktura.
- Občanská vybavenost.
- Regionální (obecní) ekonomický rozvoj a související problémy zaměstnanosti.

Dle analýzy byl jako nejdůležitější problém v obci identifikován faktor stárnutí místní populace. V rozvojovém potenciálu v malých obcích byla spatřována problematika v oblasti bydlení a vytváření jejich zázemí (občanská vybavenost, kvalitní životní prostředí a klid pro život). Zmíněné obce současně vyzdvihovaly komunitní přístup, spolupráci v území, a to nejen mezi obcemi, ale i ostatními lokálními partnery. Za důležitý rozvojový potenciál považovaly obce cestovní ruch a udržitelnou obslužnost (obchodní, dopravní, atd.) a dobře fungující veřejnou správu. Hlavní problémy pro realizaci svého rozvojového potenciálu spatřovaly zejména v nastavení rozpočtového příjmu, dotační politiky a v neúměrném zatížení státní byrokracií. Rovněž jako zásadní vnímaly obce problémy v oblasti technické infrastruktury, zejména dopravní, v oblasti místního ekonomického rozvoje (v soukromé i veřejné ekonomice), a dále i v demografickém vývoji a občanské vybavenosti²³.

Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky vytvořilo aplikaci nazvanou ObcePro, která napomáhá při rozvoji obce a města. Pro přístup do aplikace je nutné zažádat Ministerstvo pro místní rozvoj o přístupové údaje. Po přihlášení může obec využít invence pro obce (z aktuálních invencí např.: adaptace na změnu klimatu a hodnocení zranitelnosti obce vůči teplotním extrémům, metodika pro evaluaci

²² Sýkora, L., Procházková A., Kezba M., Ignatyeva E. Analýza potřeb měst a obcí ČR. In: *Syntetické shrnutí zjištění z dotazníkového šetření*. Praha. Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje: Centrum pro výzkum měst a regionů, 2017.

²³ *Koncepce rozvoje venkova*. Ústav územního rozvoje jako mimořádnou přílohu časopisu *Urbanismus a územní rozvoj* č. 5/2020. Brno: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, odbor regionální politiky, 2020. ISBN 978-80-7663-004-8, str. 11

udržitelné městské mobility, atd.). Invenci je možné vybrat z několika kategorií, které jsou pro obec aktuální. Dále jsou v aplikaci přístupné publikované dokumenty programu rozvoje venkova, příručky pro obce a další podpory. Z aplikace je patrné, že nejvíce problematické oblasti jsou aktuálně v oblasti energetických úspor na venkově, dopravní infrastruktura, cestovní ruch a vodohospodářská infrastruktura.²⁴

3.3.4 Programy obnovy venkova

V rámci regionální politiky se realizují vedle celoplošných regionálních rozvojových programů i programy pro regiony se soustředěnou podporou státu a programy přeshraniční spolupráce. Programy jsou zaměřeny primárně na podporu a rozvoj malého a středního podnikání, cestovního ruchu, rozvoj infrastruktury, ochranu životního prostředí, ale také na občanskou vybavenost. Zkrátka na zvyšování kvality života v regionech.

Na poli rozvoje venkova lze vyčlenit jako základní blok podpor opatření, která jsou uskutečňována prostřednictvím Plánu rozvoje venkova. Cílem poskytování podpor je dosáhnout vyvážených podmínek ekonomických, ekosystémových a společenských, a to v rámci venkovských regionů.²⁵

Program obnovy venkova, který byl schválen v roce 1998 a navazoval na „Program obnovy vesnice“, byl přijat Evropskou unií jako společný program rozvoje 27 okresů hraničních se státy EU v rámci programu PHARE CBC. Tento program byl velmi využíván a podporoval obyvatele venkovských obcí a samospráv, aby usilovali o obnovu venkovské zástavby, občanské vybavenosti, ale i veřejného prostranství. Do programu se do roku 2002 přihlásilo více než 4 800 obcí a byl orientován především na menší obce do 500 obyvatel. V roce 2022 se program jmenoval „Podpora obnovy a rozvoje venkova“ a byl určen pro obce do 3 000 obyvatel. Každoročním vyvrcholením programu je soutěž „Vesnice roku“, jejímž vyhlášovatelem je Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. Cílem soutěže je snaha povzbudit obyvatele venkova k aktivní účasti na rozvoji jejich domova a také seznámit veřejnost s rozmanitostí uskutečňovaných programů obnovy vesnic.

²⁴ ObcePro: Program rozvoje obce. <https://www.obcepro.cz/obecne-informace> [online]. Ministerstvo pro místní rozvoj [cit. 2022-11-22]

²⁵ POLÁKOVÁ J., *Politika rozvoje venkova v EU*. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2018. ISBN 978-80-213-2796-2, str. 57

Je důležité se zmínit i o integrovaném regionálním operačním programu (IROP), který je jeden z operačních programů, přes které se v České republice rozdělují finance poskytnuté z evropských fondů, a to konkrétně z Evropského fondu pro regionální rozvoj (EFRR). Integrovaný znamená, že IROP integruje rozvojové priority obcí, měst, regionů, ale i celostátní úrovně. Regionální již jasně napovídá, že se jedná o program, který je určen pro zlepšování a zvyšování kvality života obyvatel regionů. Dotace jsou určeny především pro kraje, města, obce, organizace, ale i pro neziskové organizace, vlastníky památek či církví. Tyto programy se realizují v určitých časových obdobích. IROP spravuje Ministerstvo pro místní rozvoj. Řídící orgán IROP vyhlašuje výzvy k předkládání projektů, stanovuje podmínky, za kterých je možné předložit projekt a vydává rozhodnutí o poskytnutí dotace. Hodnocení projektů provádí centrum pro regionální rozvoj České republiky.²⁶

Dle poskytnutých materiálů z MAS Nad Orlicí uvádím podporované aktivity IROP na období 2021-2027, které jsou vybrány pro území zmíněné místní akční skupiny.

Podporované aktivity v roce 2021-2027:

- Infrastruktura pro bezpečnou nemotorovou dopravu.
- Infrastruktura pro cyklistickou dopravu.
- Zelená infrastruktura ve veřejném prostranství měst a obcí.
- Podpora jednotek sboru dobrovolných hasičů jednotek požární ochrany II, III, V.
- Infrastruktura mateřských škol a zařízení péče o děti typu dětské skupiny.
- Infrastruktura základních škol ve vazbě na odborné učebny a rekonstrukce učeben neúplných škol.
- Infrastruktura pro sociální služby.
- Revitalizace kulturních památek.
- Revitalizace a vybavení městských obecních muzeí.
- Rekonstrukce a vybavení obecních profesionálních knihoven.
- Veřejná infrastruktura udržitelného cestovního ruchu.

²⁶ *IROP Ministerstvo pro místní rozvoj: Seznamte se s IROP* [online]. [cit. 2023-02-01]. Dostupné z: <https://irop.mmr.cz/cs/pro-media/seznamte-se-s-irop>

Na podporované aktivity je možné využít např.: výstavbu cyklostezky včetně cyklostojanů podél řeky propojující dvě obce; pořízení velkokapacitní cisterny k zajištění připravenosti JSDH; vybudování venkovní učebny ZŠ sloužící k výuce přírodovědných předmětů; vybudování střediska osobní hygieny s ambulantní službou nebo rekonstrukce nevyhovujících prostor profesionální knihovny s pořízením technického vybavení.²⁷

3.4 Mikroregionální úroveň

Na organizování společenského i kulturního dění se nejčastěji podílejí dobrovolné svazky obcí a místní akční skupiny. Ze sdružení to bývají nejčastěji dobrovolní hasiči, myslivci, případně i tělovýchovné jednoty (florbalisti, fotbalisti či Sokol). Z velké části organizují společenské akce, které jsou zaměřené na dětské a sportovní dny, případně tradiční události v podobě pálení čarodějnic, stavění máje či sjezdy rodáků.

3.4.1 Dobrovolné svazky obcí

Jedná se o nejtypičtější formu spolupráce v České republice, která je rovněž ukotvena i v zákoně o obcích. Partnerství mezi jednotlivými obcemi vzniká na základě dobrovolnosti a vzájemné dohody mezi jednotlivými představiteli obce. Členy svazku mohou být dle zákona pouze obce, není tedy možné, aby do partnerství v tomto duchu přistupovaly fyzické či právnické osoby. Motivy mohou být různorodé, většinou jsou spojovány společnými rysy a zájmy. Mezi základní důvody k založení mikroregionů může patřit i možnost získání větší dotace, na předem stanovený účel. V případě, že založení mikroregionů je primárně z důvodu získání dotace, jedná se o účelovou spolupráci, která po skončení investiční akce zanikne.

Svazek obcí může společně vykonávat pouze záležitosti spadající do samostatné působnosti obcí a činností pro ochranu a prosazování společných zájmů obcí. Společný výkon některých úkolů tak snižuje administrativní zatížení obcí, což bývá velmi účelné, zvláště pokud se jedná o malé obce. Předmětem činnosti svazků mohou být zejména úkoly týkající se školství, sociální péče, cestovního ruchu, zdravotnictví,

²⁷ Materiál poskytnut v tištěné formě z konání valné hromady MAS Nad Orlicí

veřejného pořádku, ochrany životního prostředí, čistoty obce, sítí technického vybavení, dopravní obslužnosti, správy majetku obcí, atd²⁸.

Dobrovolná sdružení obcí tak mohou být alternativním řešením násilného a mnohdy nechtěného slučování obcí, které je podporované shora. Problémem dobrovolných svazků obcí je však závislost jejich fungování a aktivit na reprezentantech obcí ve vedení jednotlivých místních akčních samospráv. V případě, že se vymění jednotliví leadeři obcí, může dojít ke snížení aktivit, které jsou realizovány v rámci spolupráce obcí. Dle posledních aktualit je v České republice registrováno téměř 750 svazků obcí²⁹.

3.4.2 Místní akční skupiny

Pod tímto termínem rozumíme skupinu, která je formálně institucionalizovaným partnerstvím mezi zástupci podnikatelů, občanské společnosti a veřejné správy. Jejich cílem je realizace projektů, které jsou zaměřeny na podporu venkova. Partnerství vyžaduje povinné vytvoření společných orgánů, které budou mít za úkol spravovat společné prostředky a administrovat konkrétní aktivity a opatření celého svazku.

Aby mohly místní akční skupiny fungovat, je povinná registrace těchto sdružení. Registrace se provádí u Ministerstva vnitra ČR a jasně vymezuje jejich struktury, organizační řády i právní subjektivity. Podmínkou je rovněž rovnoprávné postavení jednotlivých partnerů. Přestože by iniciace a realizace rozvojových aktivit měla vycházet z potřeb místních a regionálních aktérů, stále je jejich zakládání silně motivováno shora, zejména ze strany Ministerstva zemědělství ČR a Ministerstva pro místní rozvoj ČR³⁰.

Nejčastější právní forma místní akční skupiny, kterou mají zhruba 2/3 MAS v ČR, je zapsaný spolek. Právní forma „zapsaný spolek“ je nástupcem dřívějších sdružení. Legislativně je spolek zakotven v občanském zákoníku. Druhá nejčastější právní forma, kterou má cca 1/3 MAS ČR, je obecně prospěšná společnost. Jedná se o právnickou osobu, která je založena dle zákona a poskytuje veřejnosti obecně prospěšné služby, a to za předem stanovených podmínek.

²⁸ GALVASOVÁ I. a kol., *Spolupráce obcí jako faktor rozvoje*. Brno: Georgetown, 2007. 144 s. ISBN 80-251-20-9, str. 30

²⁹ *Partnerství v rozvoji obcí, měst a regionů*. Auditorium. Praha, 2014. ISBN 978-80-87284-44-5, str. 158

³⁰ Tamtéž, str. 161

Zapsaný ústav je právní forma (dle § 402 NOZ), kterou využívá pouze menšinové procento. Ústav je právnická osoba, která je ustanovena za účelem provozování činnosti užitečné společensky či hospodářsky s využitím své osobní a majetkové složky. Legislativně je spolek zakotven rovněž v občanském zákoníku. Ústav se zakládá zakládací listinou či pořízením pro případ smrti a vzniká zápisem do veřejného rejstříku. Orgány ústavu jsou ředitel a správní rada.³¹

Tím, že jsou do MAS zapojeny soukromé subjekty, neziskové a veřejné, vzniká tak vhodné prostředí pro komplexní rozvoj daného území. Činnost dobrovolných svazků obcí je v toto ohledu omezenější. V případě spolupráce je umožněno snadněji a účinněji dosáhnout požadovaných výsledků. Důvody pro spolupráci nejrůznějších subjektů mají základ v existenci „synergického efektu“, tedy faktu, že společně lze dosáhnout významnějšího efektu, než kdyby každý subjekt usiloval o dosažení stanoveného cíle sám. Motivací pro spolupráci bývají tak často finance, které představují přímý zisk a úsporu nákladů. Častými problémy v oblasti spolupráce, které brání využití rozvojových možností regionu, jsou např: konfliktní vztahy obecního zájmu, realizace velkých projektů s úzkým dopadem jen na část partnerů, přetíženost představitelů obcí každodenní agendou, neochota scházet se a jednat, nevyhovující dotační tituly, atd.³²

Jak uvádí Lukesch, místní akční skupiny můžeme charakterizovat jako víceúčelové partnerství pro místní rozvoj, které poskytují prostor pro realizaci různorodých příležitostí.³³

3.4.3 Další formy spolupráce na mikroregionální úrovni

Na úrovni obcí, měst i větších regionálních celků vznikají i další typy partnerských vztahů mezi různými subjekty s více nebo méně formální strukturou. Partnerství jsou postavena na širší základně různých typů spolupracujících, které spojuje předem definovaný zájem.

Jednou z těchto forem spolupráce je mezi různými subjekty jsou tzv. Národní geoparky. Jedná se o formalizované subjekty, které jsou ve formě obecně prospěšných

³¹ *Metodika spolupráce obcí v místních akčních skupinách*. Zlín: Sdružení místních samospráv ČR v rámci projektu OP LZZ, 2015, str. 17-18

³² *Metodika spolupráce obcí v místních akčních skupinách*. Zlín: Sdružení místních samospráv ČR v rámci projektu OP LZZ, 2015, str. 24

³³ LUKESCH R., *The LAG handbook*, Brussels: Leader Observatory. 2007. <http://www.mko.gov.si>

organizací a vznikají na základě iniciativy obcí měst, jednotlivců. Jejich zájmem je ochrana a uchování geologicky a kulturněhistoricky cenných lokalit, které se nachází na území příslušného geoparku. Spolupráce je rozšířena i o pravidelné konzultace a koordinaci aktivit s odbornými pracovišti, např. CHKO, Česká geologická společnost, apod. V současnosti je v České republice vymezeno 11 národních geoparků (např. Barrandien, Broumovsko, Královská Šumava, Pobeskydí a další).³⁴

Další iniciativou je např. Asociace turistických regionů České republiky (ATUR ČR), jejímž cílem je vytvoření institucionálního rámce pro podporu rozvoje cestovního ruchu v jednotlivých turistických regionech. Cílem iniciativ je podpora výměny informací a zkušeností mezi právníckými osobami zaměřenými na destinační management v jednotlivých turistických regionech ČR. Asociace podporuje i informovanost o nabídce atraktivit jednotlivých turistických regionů.³⁵

3.5 Strategie rozvoje

Na závažnost strategického rozvoje bylo již poukázáno v kapitole rozvoje venkova. Strategie je především charakteristická svou dlouhodobostí. Vždy záleží na povaze dané organizace, povaze i prostředí. Čím stabilnější je však vnější prostředí, tím bývá strategický plán dlouhodobější, obvykle to bývá okolo 5 let. Není však výjimkou, že jsou strategické plány zpracované i na deset let. Nejdůležitější je fáze, kdy prostřednictvím dlouhodobých cílů obec (organizace) zformuluje své cíle, čeho chtějí dosáhnout, v jakém období.

Členění, význam a obsah strategických dokumentů vychází nejčastěji ze zažité praxe. Pro přípravu strategických dokumentů bývá využíváno buď tzv. expertního nebo komunitního přístupu. Expertní tvorba strategie představuje relativní uzavřený proces, který je založen převážně na participaci významných představitelů dané obce či regionu. Komunitní přístup se staví na otevřeném přístupu v rámci dané komunity, které se mohou zúčastnit všech fází přípravy dokumentu. V tomto případě je zapojována i široká veřejnost. V české právní úpravě nefiguruje zmínka, která by

³⁴ NÁRODNÍ GEOPARKY ČR. *Národní geopark* [online]. [cit. 2023-01-05]. Dostupné z: <http://www.geology.cz/narodnigeoparky>

³⁵ *Partnerství v rozvoji obcí, měst a regionů*. Auditorium. Praha, 2014. ISBN 978-80-87284-44-5, str. 164

vymezovala strukturu či obsah vytváření strategických dokumentů regionálního rozvoje.³⁶

V případě strategie rozvoje mikroregionů (programu) je potřebné, aby program obsahoval analýzy, syntézy a závěry. Do analýz spadá demografická situace a prognóza, rozpočtové a majetkové situace, vztah ekologické situace, charakter trhu práce, vztah zemědělství, občanské a technické infrastruktury k rozvojovým možnostem, aj. Do syntézy řadíme převážně rozvojové problémy, předpoklady, náměty na rozvojové projekty, aj.

Rozvojové problémy mikroregionu vyplývají buď z nedostatečného objektivního či subjektivního rozvinutí vnějších a vnitřních podmínek během dosavadního rozvoje mikroregionu nebo naopak z přecenění jejich možností, které neodpovídají celkovému stavu, jejich rozvoje.³⁷

Nový druh koncepčního dokumentu, jenž má umožnit realizaci projektů (rovněž i čerpání prostředků z fondů EU) koncepčně, a tím zvýšit rozvojový potenciál daného území, se nazývá integrovaný plán. Jedná se o plán, který propojuje individuální projekty do ucelené strategie či komplexních operací a obsahuje podrobný finanční rámec (rozpočet) a formule implementační struktury založené na bázi partnerství. Ač je integrovaný plán rozvoje určen spíše pro města, koncept je uplatnitelný obecně a je vhodné podobným komplexním způsobem přistoupit i např. ke svazkům obcí či jiným formám spolupráce. Vytvoření integrovaného plánu rozvoje závisí na zájmu města, respektive svazku obcí, a také na jeho kapacitách ke zpracování a řízení plánu. Cílem plánu rozvoje je především vyjasnit financování, umožnit efektivní čerpání dostupných zdrojů, vytvořit struktury sloužící k přípravě a realizaci projektů nebo převést rozvojové záměry do jasných a vzájemně provázaných projektů, které řeší rozvojové problémy v celkovém kontextu.³⁸

K jednomu z nejznámějších integrovaných přístupů patří iniciativa společenství LEADER, která vznikla v 90. letech a umožňovala realizaci unijních programů a opatření zaměřených na rozvoj venkova, a to prostřednictvím místních akčních skupin. Metoda LEADER je zkratkou „Liaison Entre Actions de Développement de

³⁶ GALVASOVÁ I. a kol., *Spolupráce obcí jako faktor rozvoje*. Brno: Georgetown, 2007. 144 s. ISBN 80-251-20-9, str. 74

³⁷ *Strategie rozvoje měst, obcí, regionů a jejich organizací*. Masarykova univerzita v Brně, ekonomicko-správní fakulta. Brno, 1999. ISBN 80-210-2126-8, str. 25

³⁸ GALVASOVÁ I. a kol., *Spolupráce obcí jako faktor rozvoje*. Brno: Georgetown, 2007. 144 s. ISBN 80-251-20-9, str. 76

l'Économie Rurale“ nebo „Propojení aktivit rozvíjejících venkovskou ekonomiku“. Je založena na principu ze „zdola nahoru“. Náměty a následné projekty vychází z myšlenek místních venkovských subjektů a občanů, tedy zdola. Nejsou tedy řízeny direktivně krajskou, státní či evropskou politickou mocí. Filosofie metody LEADER vychází z přesvědčení, že jedině místní společenství zná dobře silné a slabé stránky daného regionu a je schopno samo a dobře řešit své vlastní problémy.³⁹

Ke správnému fungování metody LEADER je sedm klíčových principů:

- Vypracování a provádění strategie „zdola nahoru“.
- Partnerství soukromého a veřejného sektoru (místní akční skupiny).
- Strategie místního rozvoje podle jednotlivých oblastí.
- Inovativnost v odvětví.
- Víceodvětvové akce.
- Spolupráce, a to uvnitř a mezi MAS.
- Vytváření sítí, tj. volné sdružování MAS do asociací a sítí.⁴⁰

Lukesch hovoří o zavádění inovací, které jsou úzce spojeny s efektivitou a účinností. Ve svém výzkumu se odvolal na práci skupiny odborníků, kteří na základě analýzy stovek „inovativních aktivit“ stanovili celkem osm principů (nikoli sedm), na nichž je přístup Leader založen. Osmým principem je princip „decentralizace a financování“. I přesto, že byly pro vybrané země a oblasti pevně stanoveny prostředky, které byly určené na financování přístupu Leader, je zřejmé, že rozhodovací pravomoci místních partnerství často přesáhly rámec formálních omezení. Respondenti z místní nebo evropské úrovně považovali právě tento fakt za hlavní inovaci celé iniciativy. Vzhledem k tomu, že se všechny výše zmíněné rysy vzájemně doplňovaly, bylo dosaženo trvalého pozitivního působení na dynamiku venkovských oblastí a jejich schopnosti řešit si vlastní problémy.⁴¹

³⁹ *Metoda LEADER Komunitně vedený místní rozvoj (CLLD) Rozvoj venkova se zapojením místních komunit: Metoda LEADER*, str. 4. NSMAS ČR [online]. 2015 [cit. 2023-01-10]. Dostupné z:

https://www.nsmascr.cz/evt_file.php?file=3365

⁴⁰ SLOVÁKOVÁ, Hana, Jana JURAJDOVÁ, Tomáš ŠULÁK, Oldřich ČEPELKA, Stanislav JÄGER, Jakub LYSEK, Pavel ŠARADÍN a Tomáš CHMELA. *Metodika spolupráce obcí v místních akčních skupinách*. Zlín: Sdružení místních samospráv ČR, 2015, 79 stran : barevné ilustrace, mapy ; 23 cm. ISBN 978-80-270-3660-8I, str. 13

⁴¹ LUKESCH R., *It specifically addresses „the role of evaluations as a vehicle for accountability and for improving transparency“*. 2003. Paper presentation in workshop 8: Programme Evaluation (26/6).

V návaznosti na iniciativu LEADER vznikl komunitně vedený místní rozvoj (CLLD). Jedná se o specifický nástroj, který je používán na subregionální úrovni a je doplňkovým opatřením k dalším aktivitám a podporuje rozvoj místní úrovně.⁴² Podmínkou pro čerpání dotace je nutné, aby byla na území MAS zpracována strategie komunitně vedeného místního rozvoje. Jedná se o rozvojový dokument, který se vztahuje na celé území MAS a propojuje všechny subjekty, záměry i zdroje. Území MAS tvoří správní území obcí s méně než 25 000 obyvateli, maximální velikost MAS nesmí překročit hranici 100 000 obyvatel a nesmí být menší, než 10 000 obyvatel.

Mezi hlavní témata spadá např. podpora podnikatelských příležitostí, využití rozvojového potenciálu venkova, zvýšení funkční vybavenosti venkova, či podpora rozvoje lokální ekonomiky.⁴³

⁴² *Metoda LEADER Komunitně vedený místní rozvoj (CLLD) Rozvoj venkova se zapojením místních komunit: Metoda LEADER*, str 14. NSMAS ČR [online]. 2015 [cit. 2023-01-10]. Dostupné z: https://www.nsmas.cz/evt_file.php?file=3365

⁴³ IROP–CLLD (Community–led Local Development): Komunitně vedený místní rozvoj. *Národní památkový ústav* [online]. [cit. 2023-01-10]. Dostupné z: <http://www.npu.cz/cs/o-nas/organizacni-schema/povinne-zverejnovane-informace/dotace-z-evropskych-zdroju/36623-irop-clld-community-led-local-development>

4 Vlastní práce

4.1 Mikroregion Černilovsko

Mikroregion Černilovsko je ryze venkovským regionem, který se nachází v severozápadní části okresu Hradec Králové. Vznikl 28. září 1999 jako volné sdružení obcí bez právní subjektivity. Po vzniku nového zákona o obcích se k 11. dubnu 2002 transformoval na svazek obcí.⁴⁴ Pod mikroregion Černilovsko spadají obce Černilov (včetně místních částí Újezd a Bukovina), Divec, Lejšovka, Libníkovice (včetně místních částí Borovice a Horní Černilov), Librantice, Libřice, Výrava (včetně místní části Dolní Černilov), Skalice, Smržov (včetně místní části Číbuz, Skalička a Hubíles).

V rámci okresu Hradec Králové je v současnosti veřejnou správou vyčleněno šest územních celků – regionů. Jsou charakteristické historicky vyvinutou spádovostí k přirozeným centrům těchto oblastí. Jedná se o Hradec Králové a jeho okolí, Smiřicko, Nechanicko, Chlumecko, Novobydžovsko a Třebechovicko.

Základní data o velikosti a osídlení obcí, v porovnání s okresem a krajem lze představit v následující tabulce.

Tabulka č. 1: Data o velikosti a osídlení

Obec/okres	Rozloha (km ²)	Počet obyvatel
Černilov	25,71	2 439
Divec	3,51	252
Lejšovka	3,11	231
Libřice	4,84	303
Libníkovice	3,21	169
Librantice	6,52	596
Skalice	8,30	654
Smržov	5,14	506
Výrava	8,45	412
Mikroregion Černilovsko celkem	68,79	5 562
Okres Hradec Králové	892	162 400
Královéhradecký kraj	4 759	542 583

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

⁴⁴ O mikroregionu. *Mikroregion Černilovsko* [online]. 25. 5. 2021 [cit. 2023-01-10]. Dostupné z: <https://www.cernilovsko.cz/o-mikroregionu>

Předmětem činnosti svazku obcí je realizace celkové rozvoje koncepce svazku obcí Mikroregionu Černilovsko. Dále také spolupráce v oblasti ekonomického rozvoje; rozvoje venkova; kvality života; ochrany životního prostředí, včetně orientace na alternativní energetické zdroje, zejména v objektech v majetku obcí; efektivní spolupráce obcí, státní i soukromé sféry, zájmových sdružení a občanů; spolupráce při územním plánování; rozvoj cestovního ruchu; propagace regionu a vytváření příznivých vztahů schválených orgány svazku obcí; řešení společenských zájmů v oblasti dopravy, komunikací a spojů, inženýrských sítí; řešení společných problémů v oblasti bezpečnosti občanů a majetku a úkoly v oblasti školství, sociální péče, zdravotnictví a ochrany přírody a péče o zvířata; zabezpečování čistoty obcí, veřejného osvětlení a další.⁴⁵

Orgány svazku: předseda, místopředseda, správní rada, revizní komise a valná hromada.

Klíčové osoby: předsedkyně, místopředseda. Zvolená předsedkyně a místopředseda jsou ve své funkce nově, a to po konaných volbách do zastupitelstev obcí (rok 2022). Jako klíčové osoby je vhodné uvést i předešlého předsedu a místopředsedkyni, protože svou funkci vykonávali desítky let.

Obrázek 1 – Mapa Mikroregionu Černilovsko

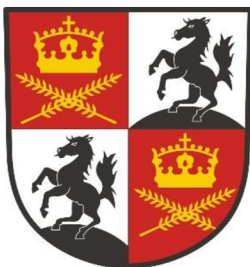

Zdroj: *Mikroregion Černilovsko: Kontakty* [online]. 11. 3. 202 [cit. 2023-02-01]. Dostupné z: <https://www.cernilovsko.cz/kontakty>

⁴⁵ Mikroregion Černilovsko, svazek obcí. *Královéhradecký kraj* [online]. 4. 11. 2020 [cit. 2023-02-01]. Dostupné z: <https://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/krajsky-urad/vnitni-sprava/mikroregion-cernilovsko--svazek-obci-94994/>

Černilov

Obrázek 2 – Znak obce Černilov

<u>Typ sídla:</u>	Obec
<u>NUTS3:</u>	Královéhradecký kraj
<u>NUTS2:</u>	Severovýchod
<u>Obec s pověřeným obecním úřadem:</u>	Hradec Králové

Černilov je největší venkovskou obcí Královéhradeckého kraje, která se nachází 4 km severovýchodně od hranic krajského města Hradec Králové. Obec Černilov tvoří místní části Černilov, Bukovina a Újezd. Celková výměra těchto tří katastrálních území je 2 574 ha, leží v nadmořské výšce okolo 250 m. Černilovský obecní úřad spravuje záležitosti matriky i stavebního úřadu. Správní obvod tvoří pro samostatné obce Černilov, Divec, Lejšovka, Libníkovice, Librantice, Libřice a Výrava.

Černilov si udržuje trend moderní obce, která má plnou občanskou vybavenost. V obci se nachází Masarykova jubilejní základní a mateřská škola, ordinace praktického a zubního lékaře, sportovní areál s fotbalovými hřišti, tenisové kurty, hřiště na pétanque, Kulturní a spolkový dům, venkovní posilovna workout, Sokolovna, Víceúčelová obřadní síň, knihovna, pošta, potraviny, cukrárna, pizzerie a další. V obci je rovněž neobvyklé, že disponuje se třemi kostely⁴⁶.

Statutární a jiné orgány: zastupitelstvo a rada obce, finanční výbor, kontrolní výbor, stavební komise, komise pro kulturu a sport

Vedení: starosta obce (A), místostarostka (B) – nově zvolení

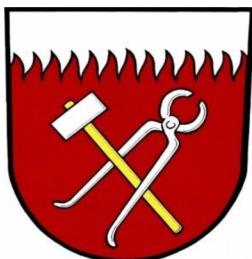
Klíčové osoby: bývalý starosta obce, který svou funkci vykonával cca 32 let (A2).

⁴⁶ O naší obci. *Obec Černilov* [online]. 5. 2. 2023 [cit. 2023-02-05]. Dostupné z: <https://www.cernilov.cz/obec/info-o-obci>

Aktéři prorožvojových aktivit: místní podnikatel, který vlastní velkou část půdy v obci, zároveň je bývalý zastupitel; SDH Černilov; FK Černilov, TJ Sokol, Ulita

Divec

Obrázek 3 – Znak obce Divec

<u>Typ sídla:</u>	Obec
<u>NUTS3:</u>	Královéhradecký kraj
<u>NUTS2:</u>	Severovýchod
<u>Obec s pověřeným obecním úřadem:</u>	Hradec Králové

Obec Divec leží cca 2 km severovýchodním směrem od Hradce Králové. Počtem obyvatel, i rozlohou katastru, patří mezi menší obce Královéhradeckého kraje. Celková výměra katastrálního území je 351 ha, leží v nadmořské výšce 253 m. Obec leží v přírodním klínu lesních revírů Spáleník/Dehetník a Ouliště, ze severu ji „chrání“ Librantický potok. Nejstarší písemná zpráva o obci se dochovala z počátku 14. století. Divec v roce 1992 po odloučení od obce Černilov, znovu nabyla samostatnosti. V obci se nachází obecní úřad, kulturní sál pro pořádání společenských akcí, dětské hřiště. Jednou ročně se pořádá tenisový turnaj, halloween, štědrovečerní zvonění a další tradiční místní události. Ve středu obce je zajímavá dřevěná zvonička⁴⁷.

Statutární a jiné orgány: zastupitelstvo obce

Vedení: starosta obce (A), místostarostka (BA)

Klíčové osoby: starosta obce (A), ve své funkci 15 let

Aktéři prorožvojových aktivit: SDH Hasiči, aktivní občani (bez účasti ve spolcích)

⁴⁷ *Obec Divec: Historie obce* [online]. 5. 11. 2020 [cit. 2023-02-02]. Dostupné z: <https://www.divec.cz/obec/historie-obce>

Lejšovka

Obrázek 4 – Znak obce Lejšovka

<u>Typ sídla:</u>	Obec
<u>NUTS3:</u>	Královéhradecký kraj
<u>NUTS2:</u>	Severovýchod
<u>Obec s pověřeným obecním úřadem:</u>	Hradec Králové

Obec Lejšovka leží 16 km severovýchodně od Hradce Králové, a to na hranici okresů Hradec Králové a Náchod (poblíž okresu Rychnov nad Kněžnou). Katastrální území je 311 ha, leží v nadmořské výšce 254 m. Obec je ze severu ohraničena lesem a leží mimo dopravní tepny. Nejbližší škola se nachází v Černilově. Školka je též v Černilově, případně i v obci Číbuz. V budově bývalé školy se nachází obecní úřad a knihovna. Zbylá část slouží ke kulturním účelům, kde probíhají i pravidelné lekce aerobiku a stolního tenisu. V obci působí dvě myslivecká sdružení, sbor dobrovolných hasičů, rybářský spolek. Dále je využíván sportovní areál s antukovými kurty pro tenis, volejbal a nohejbal.⁴⁸

Statutární a jiné orgány: zastupitelstvo obce

Vedení: starosta obce (A), místostarosta (B)

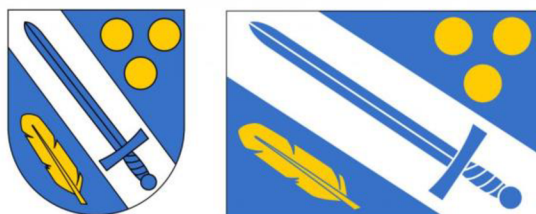
Klíčové osoby: starosta obce (A) – ve své funkci cca 8,5 let

Aktéři prorožvojových aktivit: občan, který se zabývá historií obce

⁴⁸ *Obec Lejšovka: Naše obec* [online]. 13. 5. 2020 [cit. 2023-02-02]. Dostupné z: <https://www.lejsovka.cz/obec>

Librantice

Obrázek 5 – Znak obce Librantice

<u>Typ sídla:</u>	Obec
<u>NUTS3:</u>	Královéhradecký kraj
<u>NUTS2:</u>	Severovýchod
<u>Obec s pověřeným obecním úřadem:</u>	Hradec Králové

Obec Librantice leží cca 12 km od Hradce Králové. Katastrální území je 652 ha, leží v nadmořské výšce 262 m. Společně s obcí Libníkovice tvořily před třicetiletou válkou (i cca 180 let po ní) jednu správní obec. Roku 1779 se pak stala obec Librantice samostatnou obcí. Historickou zajímavostí obce byl větrný mlýn, který zdobil kopec zvaný „Na povětráku“. V obci je bezpochyby dominantou zrekonstruovaná obecní škola. Dále se v obci nachází mateřská škola, obecní úřad, zubní ordinace, knihovna, samoobsluha, pohostinství, tenisové a volejbalové kurty a golfový areál.⁴⁹

Statutární a jiné orgány: zastupitelstvo obce

Vedení : starosta (A), místostarosta (B)

Klíčové osoby: bývalá starostka, která svou funkci vykonávala cca 26 let (AA2), rovněž současný starosta (A)

Aktéři prorožvojových aktivit: SDH Hasiči, Klub důvtip

⁴⁹ *Obec Librantice: Základní informace* [online]. [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <http://www.librantice.cz/z%C3%A1kladn%C3%AD-informace>

Libřice

Obrázek 6 – Znak obce Libřice

<u>Typ sídla:</u>	Obec
<u>NUTS3:</u>	Královéhradecký kraj
<u>NUTS2:</u>	Severovýchod
<u>Obec s pověřeným obecním úřadem:</u>	Hradec Králové

Obec se nachází v nadmořské výšce 253 m v mírném údolí na opukovém podloží. Je zmiňována jako vstupní brána do Orlických hor. Od Hradce Králové je vzdálena cca 15 km. Celková katastrální plocha je 484 ha, z čehož zabírá 86% orná půda. Z historie je patrné, že přes obec vedla důležitá obchodní stezka, později zvaná Kladská nebo i Solná. O původu jména vesnice se zachovala lidová pověst, podle které se ve formanském pohostinství při staré Kladské cestě vyměňovalo a na libry převažovalo zboží. V obci lze nalézt obecní úřad, poštu, knihovnu, prodejnu smíšeného zboží, benzinovou pumpu, fotbalový a dětský areál, tenisový kurt, kostel a hřbitov. Do obce jezdí pravidelný autobusový spoj z Hradce Králové.⁵⁰

Statutární a jiné orgány: zastupitelstvo obce

Vedení: starostka (AA), místostarosta (B)

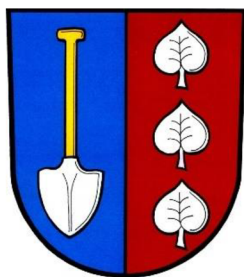
Klíčové osoby: starostka obce (AA), ve své funkci cca 17 let

Aktéři prorozvojových aktivit: SDH Libřice, SK Slávie

⁵⁰ *Obec Libřice: O obci* [online]. [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: www.obeclibrice.cz

Libníkovice

Obrázek 7 – znak obce Libníkovice

<u>Typ sídla:</u>	Obec
<u>NUTS2:</u>	Královéhradecký kraj
<u>NUTS3:</u>	Severovýchod
<u>Obec s pověřeným obecním úřadem:</u>	Hradec Králové

Obec Libníkovice leží cca 12 km od Hradec Králové a 6 km od Třebechovic pod Orebem. Katastrální území je 321 ha a nachází se v nadmořské výšce 270 m.n.m.. Součástí obce jsou dvě osady, a to Borovice a Horní Černilov. Nejsou k dispozici údaje, kdy byla obec založena, je však předpoklad, že se jednalo o 13. století. Obec má vybudován vodovodní, plynovodní řád a dětské hřiště. Jedinou společenskou organizací je Sbor dobrovolných hasičů.⁵¹ Nově je vybudováno komunitní centrum, které bude sloužit pro místní k upevnění místních vztahů a ke kulturním akcím.

Statutární a jiné orgány: zastupitelstvo obce

Vedení: starosta (A), místostarostka (BA)

Klíčové osoby: starosta obce (A), který vykonává svou funkci cca 8 let

Aktéři prorožvojových aktivit: SDH Libníkovice

⁵¹ *Obec Libníkovice: Naše obec* [online]. [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://www.libnikovice.cz/obec>

Skalice

Obrázek 8 - znak obce Skalice

<u>Typ sídla:</u>	Obec
<u>NUTS2:</u>	Královéhradecký kraj
<u>NUTS3:</u>	Severovýchod
<u>Obec s pověřeným obecním úřadem:</u>	Smiřice

Obec Skalice se nachází rovněž v okrese Hradec Králové, od Hradce Králové je vzdálena cca 12 km. Katastrální území je 830 ha, nadmořská výška 242 m. Obec se člení na části: Skalice, Skalička a Číbuz. O obci Skalice je první zmínka z roku 1143, avšak četné archeologické nálezy dokládají, že území bylo osídleno již v raných dobách hradištních. Ve Skalici (v místě zvaném „Na popelnících“) se nachází jedno z největších pohřebišť v Čechách. Skalice byla známá též jako Velká či Hrubá Skalice, a to dle vysokého opukového břehu nad Labem. V katastru je vymezena jako Skalice u Smiřic. V obci se nachází obecní úřad, knihovna, mateřská školka, samoobsluha, zásilkovna. Figurují zde spolky s názvem: Sestry Chalupovy; Klubovna Číbuz; Sbor dobrovolných hasičů Skalice; Sbor dobrovolných hasičů Skalička a Myslivecký spolek POLABÍ Skalice.⁵²

Statutární a jiné orgány: zastupitelstvo obce

Vedení: starosta (A), místostarosta (B)

Klíčové osoby: starosta obce (A) – vykonávající funkci cca 8 let

Aktéři prorozejových aktivit: SDH Skalice a Skalička, Myslivecký spolek

⁵² *Obec Skalice: O obci* [online]. [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://www.skalice.info/>

Smržov

Obrázek 9 – znak obce Smržov

<u>Typ sídla:</u>	Obec
<u>NUTS2:</u>	Královéhradecký kraj
<u>NUTS3:</u>	Severovýchod
<u>Obec s pověřeným obecním úřadem:</u>	Smiřice

V nedávané minulosti patřil Smržov k okresu Jaroměř, nyní je součástí okresu Hradec Králové, od Hradce Králové leží cca 16 km. Katastrální území má plochu 514 ha, nadmořská výška je 248 m. Obec Smržov má dvě místní části, a to Smržov a Hubíles. Polovinu obytné zástavby tvoří starší usedlosti, druhou nové rodinné domy, které byly nedávno postaveny. V roce 2012 byla provedena rozsáhlá rekonstrukce i přístavba budovy obecního úřadu a v následujícím roce se vybudovala parkovací místa v Hubílese. V obci se nachází přírodní koupaliště s přílehlým sportovním areálem, které je navázané na chatovou oblast a pohostinství, rovněž je zde dětské hřiště a víceúčelová tělocvična. Zároveň zde aktivně působí sbory dobrovolných hasičů SDH Smržov a SDH Hubíles, MS Háj Smržov a Spolek duhová hvězda. V obci probíhají tradiční každoroční akce.⁵³

Statutární a jiné orgány: zastupitelstvo obce

Vedení: starosta (A), místostarostka (B)

Klíčové osoby: starosta obce (A) – ve své funkci nově, dříve místostarosta

Akteři prorožvojových aktivit: SDH Hubíles, SDH Smržov, Myslivci, Duhová hvězda (spolek)

⁵³ *Obec Smržov: Současnost* [online]. [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://www.smrzov.cz/znak-obce>

Výrava

Obrázek 10 – znak obce Výrava

<u>Typ sídla:</u>	Obec
<u>NUTS2:</u>	Královéhradecký kraj
<u>NUTS3:</u>	Severovýchod
<u>Obec s pověřeným obecním úřadem:</u>	Hradec Králové

Obec Výrava se nachází v okrese Hradec Králové, v Královéhradeckém kraji. Leží zhruba 15 km severovýchodně od města Hradec Králové a skládá se ze dvou částí, a to z Výravy a Dolního Černilova. Katastrální území je 845 ha, nadmořská výška 250 m. První zmínka o obci pochází z roku cca 1406. Obcí protéká Výravský potok, jižní stranou poté Libníkovický potok, Malo. Východně lze spatřit vrch Hříby a jihozápadně Křivý kopec. Obec je nejvíce známá svým letním parketem, kde se pravidelně pořádají především rockové koncerty. Počet návštěvníků vždy několikanásobně převyšuje počet stálých obyvatel obce. V obci lze rovněž nalézt obecní úřad, knihovnu, dětské hřiště, kostel a hřbitov. Dominantou obce je vysvěcená kaple Narození sv. Jana Křtitele.⁵⁴

Statutární a jiné orgány: zastupitelstvo obce, finanční a kontrolní výbor

Vedení obce: starostka (AA), místostarosta (B)

Klíčové osoby: starostka obce (AA) – ve své funkci cca 4,5 let

Aktéři prorožvojových aktivit: SDH Výrava, Letní parket, zemědělci

⁵⁴ *Místopisný průvodce po České republice: Současnost obce Výrava* [online]. [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/8755/vyrava/soucasnost/>

4.2 MAS Nad Orlicí

Místní akční skupina Nad Orlicí má statut obecně prospěšné společnosti, která vznikla v roce 2007. Na jaře 2007 proběhla jednání s obcemi na Kostelecku, v další fázi bylo nabídnuto zapojení do činnosti MAS i obcím na Třebechovicku a Choceňsku. Vytvořily se „pracovní skupiny“ s názvem: Krajina Nad Orlicí, Lidé nad Orlicí, Rozvoj nad Orlicí. Ustavující Valná hromada se konala v březnu 2007, kde byl schválen statut a orgány MAS, rovněž i první směřování činnosti a strategie MAS. Dále proběhla volba orgánů a jmenování manažera. Současně probíhala setkání pro veřejnost, semináře a návštěvy partnerských MAS. Po vyhlášení programu LEADER ČR 2007 se MAS rozhodla zúčastnit se jej, a tak si vyzkoušet principy metody a posbírat zkušenosti. Uspěla se záměrem Mosty nad Orlicí, kde se budovaly cesty k rozvoji venkova. Bylo podpořeno sedm projektů, z čehož pět podnikatelských, jeden podaný neziskovou organizací a jeden pro obec. Postupně narůstala intenzita práce na Strategickém plánu Leader (SPL). K tomuto účelu se zapojila i široká veřejnost. Na základě priorit ISÚ bylo ustaveno šest pracovních skupin (PS). Dále se setkávaly oborové PS a PS žen, mládeže, zemědělců a vlastníků lesa.⁵⁵ Region působnosti Místní akční skupiny Nad Orlicí leží na pomezí Královéhradeckého a Pardubického kraje podél řeky Orlice, a to o rozloze 475 km², s 58 obcemi a cca 51 300 obyvateli.⁵⁶

Tabulka 2: Struktura dle podílu veřejné správy, podnikatelského a soukromého sektoru

Sektor	Zájmová skupina	Počet
Soukromý	NNO, spolková činnost	10
Soukromý	Zemědělské podniky	10
Soukromý	Cestovní ruch	5
Soukromý	Podnikání	6
Veřejný	Veřejná správa	27
CELKEM:		58

Zdroj: Vlastní zpracování.- Informace z poskytnutého hovoru s ředitelkou
MAS Nad Orlicí

⁵⁵ Informace z poskytnutého hovoru s ředitelkou MAS Nad Orlicí

⁵⁶ Místní akční skupina Nad Orlicí o.p.s.: Region působnosti Místní akční skupiny NAD ORLICÍ.
[Http://www.nadorlici.cz/o_nas/uzemi-1-8.html](http://www.nadorlici.cz/o_nas/uzemi-1-8.html) [online]. [cit. 2023-02-12].

Strategie 2008 – 2015

MAS Nad Orlicí podpořila celkem 92 projektů od žadatelů, jejichž hodnota dosáhla více než 43 mil. Kč. Kromě zmíněných projektů se MAS podařilo získat dotace ve výši 16 mil. Kč, a to díky vlastním projektům, které podporovaly spolupráci v území. V období 2008 -2015 byly podpořeny projekty s názvem: Upravený venkov – vlídná tvář; Radosti na venkově; Vytváření pohostinné tváře regionu; Rozvoj venkovského podnikání; Údržba krajiny; Stezky, pěšiny a mosty mezi lidmi; Lesy pro odpočinek; Oživení památek a tradic regionu; Vzdělávání a spolupráce.⁵⁷

Strategie 2014 – 2020

Celková strategie se nezaměřila pouze na možnosti metody LEADER, ale rovněž i na místní potřeby venkovského regionu v působnosti organizace MAS Nad Orlicí. V první polovině roku probíhaly práce, které byly zaměřeny na informování veřejnosti a komunitního zapojení občanů do definice potřeb regionů a do návrhů řešení. Současně probíhaly analýzy, třídění dat a hodnocení předešlé strategie. V lednu 2019 pak proběhla evaluace naplňování cílů strategie.⁵⁸

Strategie 2021 +

V rámci nového programového období MAS Nad Orlicí rozhodla, že již nebude vyhlašovat výzvy v operačním programu Zaměstnanost +, a bude realizovat klíčové projekty pro celé území. Podporované aktivity jsou zaměřeny převážně na: podporu komunitní práce a komunitních center; podporu sociální práce na území MAS; podporu sdílené a neformální péče (včetně paliativní a domácí hospicové péče); zaměstnanostní programy; podporu rodin a na dluhové poradenství.⁵⁹

Dle vyjádření ředitelky MAS Nad Orlicí je aktuálně největší zájem o dotaci s názvem „Nová zelená úsporám LIGHT“. Dotace je určena přímo pro občany obcí, kteří žádají z titulu vlastnictví či spoluvlastnictví rodinného domu a pobírají starobní nebo invalidní důchod 3. stupně (případně pobírají příspěvek na bydlení).

⁵⁷ Místní akční skupina Nad Orlicí o.p.s.: Strategie 2008-2015, Podpořené projekty v MAS.

[Http://www.nadorlici.cz/strategie_2008_2015/podporene_projekty-4-42.html](http://www.nadorlici.cz/strategie_2008_2015/podporene_projekty-4-42.html) [online]. [cit. 2023-02-12].

⁵⁸ Místní akční skupina Nad Orlicí o.p.s.: Strategie 2014 - 2020.

[Http://www.nadorlici.cz/strategie_2014_2020-2.html](http://www.nadorlici.cz/strategie_2014_2020-2.html) [online]. [cit. 2023-02-12].

⁵⁹ Místní akční skupina Nad Orlicí o.p.s.: Strategie 2021+. [Http://www.nadorlici.cz/strategie_2021_-72.html](http://www.nadorlici.cz/strategie_2021_-72.html) [online]. [cit. 2023-02-12].

Dále je velmi využívaná podpora společenských, kulturních a vzdělávacích akcí, které podporuje přímo místní akční skupina. Výše podpory je 5 000 Kč na jednu akci. Nejvíce žádostí ze strany obcí jsou zaměřeny na chodníky a knihovny. V případě mateřských školek a škol se pak jedná o herní prvky na zahradě, inovace ve školním stravování či programy zaměřené na interaktivní výuku.

4.3 Terénní šetření

Ke sběru dat byla využita metoda kvalitativního výzkumu, a to za pomoci terénního šetření v rámci řízených rozhovorů. Vzhledem k tomu, že některé obce jsou členy MAS Nad Orlicí a některé nejsou, byly vytvořeny dva záznamové archy (viz příloha č. 1 a č. 2), které napomohly k řízením rozhovorům.

4.3.1 Výběr účastníků řízených rozhovorů

Celkem proběhlo 12 hovorů (z 13 oslovených). Bylo osloveno devět představitelů obcí, kteří spadají pod Mikroregion Černilovsko. Z nichž byli čtyři uvolnění a pět neuvolněných představitelů obce. Dále byli osloveni 4 významní aktéři, se 3 z nich proběhl řízený rozhovor. Osm obcí je zároveň členem místní akční skupiny. Pět obcí je členem v MAS Nad Orlicí, dvě obce v MAS Hradecký venkov a jedna obec v MAS Ústí a Metuje. V některých obcích proběhlo setkání společně se starost(k)y a další klíčovou osobou, v některých se uskutečnilo setkání separovaně (všechny separované schůzky byly z časových důvodů, nikoli v neochotě spolupracovat společně). Následující tabulka napomáhá v orientaci o účastnících, kteří poskytli řízené rozhovory.

Tabulka 3: Funkce a počet osob poskytujících rozhovor

FUNKCE	POČET
Starost(ka)	9
<i>z toho uvolnění</i>	4
<i>z toho neuvolnění</i>	5
Podnikatelé	1
Členové spolků	2
CELKEM:	12

Zdroj: Vlastní zpracování

4.3.2 Průběh terénního šetření

Bylo stanoveno deset oblastí, o kterých se v rámci řízených rozhovorů diskutovalo. Reprezentanti byli vždy na začátku setkání informováni, že rozhovor bude nahráván a záznam bude sloužit pouze k vyhodnocení řízených rozhovorů. Rovněž, že jejich osobní údaje budou anonymizované. Hovory byly realizovány v průběhu měsíce února a začátkem března 2023. Každé setkání bylo individuální a bylo přihlédnuto i k tomu, že část představitelů obcí nejsou uvolněni ze své funkce starost(k)y a vykonávají tak svou funkci současně se zaměstnáním. Rozhovory se uskutečnily z převážné většiny v prostorách obecních úřadů jednotlivých obcí. Nejkratší interval rozhovoru byl 115 minut, nejdelší 140 minut. Rozprava probíhala dle předem připraveného scénáře a respondentům byly kladeny otázky vždy ve stejném pořadí a stejným způsobem, v některých situacích byly pokládány doplňkové otázky. Oslovení respondenti spolupracovali a snažili se být nápomocní, nikde nevznikl problém v domluvě. U otázky: „*Vnímáte nějaká negativa členství v Mikroregionu Černilovsko*“, jsem u některých zaznamenala nejistotu v odpovědi. Nejistota mohla pramenit z toho, že respondenti vnímají, že se v Mikroregionu Černilovsko pohybují a mohlo se jim zdát, že budou kritizovat i „mou práci“. Rovněž u otázky: „*V jaké oblasti nejvíce spolupracujete/ co využíváte za služby v Mikroregionu Černilovsko?*“ jsem se často setkala s odpovědí, že to vím určitě lépe, nežli oni. Po vysvětlení, že má práce obsahovat primárně jejich názory a zkušenosti, bez ohledu na mou funkci, nebyl problém s odpověďmi.

4.3.3 Výsledky terénního šetření a vyhodnocení řízených rozhovorů

Motivace

První oblastí, na kterou byli reprezentanti dotazováni, byla hlavní motivace, která je vedla ke vstupu do Mikroregionu Černilovsko, ke vstupu do MAS Nad Orlicí (případně ke vstupu do jiné místní akční skupiny).

V případě vstupu do Mikroregionu Černilovsko z rozhovorů vyplynulo, že obec Černilov byla v minulosti středisková obec. Poté, co se obce osamostatnily, cítili v obci Černilov, že tím vznikla pro menší obce administrativní zátěž. Snažili se jim vytvořit zázemí v podobě poradenství. Taktéž usilovali o zachování vzájemných vztahů. Zároveň vnímali „určitý tlak ze strany nadřazených orgánů“ na vytvoření

mikroregionů. Respondenti uvedli, že se cítí silnější v prosazování projektů, zároveň vnímají větší šance na dotace. Nejvíce je však motivuje možnost spolupráce, vzájemná výměna a předávání zkušeností.

Na otázku „*Co Vás motivovalo ke vstupu do MAS Nad Orlicí/či do jiné místní akční skupiny/případně co by Vás motivovalo ke vstupu?*“ byla odpověď všech respondentů shodná v tom, že měli vidinu čerpání dotací. Členství vnímali (vnímají) jako cestu k obnosu financí, díky nimž by mohli využít projekty, na které nemají prostředky. Rovněž doufali ve větší navázání spolupráce s ostatními členy. Sdělili, že do té doby mohli čerpat pouze přes kraje či ministerstva a vnímali, že mají omezené možnosti. Dále chtěli pomoci veřejnosti (např. místním zemědělcům) tím, že poskytlí místním akčním skupinám svá území. Jeden ze starostů uvedl, že zatím nevnímají v zastupitelstvu potřebu, aby v místní akční skupině figurovali. V případě, že by byly projekty zajímavější a měly větší dosah na menší obce, s větší využitelností, poté by nad členstvím uvažovali.

V případě vstupu do Mikroregionu Černilovsko lze tak shrnout, že hlavní motivací ke vstupu byla nejčastěji uváděna myšlenka vyšší míry „meziobecní“ spolupráce a vzájemné podpory při řešení společných problémů. Zatímco místní akční skupiny představují spíše příležitost získat finanční prostředky z různých zdrojů pro rozvoj obce.

Spolupráce

Druhou zkoumanou kategorií byla oblast spolupráce a nejčastěji využívané služby. Otázky byly zaměřeny na okruh Mikroregionu Černilovsko, MAS Nad Orlicí (či jiných MAS), ale také na spolupráci uvnitř obce (např. spolky, podnikatelé, apod.) a případné spolupráce s jinou obcí.

Převážná část oslovených uvedla, že si s představiteli obcí, v rámci Mikroregionu Černilovsko, vzájemně předávají informace. Projevuje se navázaná „sousedská soudržnost“, sdílení problémů, ale také možnost jejich řešení. „*Jsme v kontaktu se starosty, kteří řeší podobné problémy a můžeme si tak vzájemně vyměňovat naše zkušenosti. Je to smysluplná spolupráce, kde rovněž velice oceňuji určitou metodiku. Obec Černilov je z našeho obvodu největší a má větší přehled o změnách v zákoně. Většina z nás nemá možnosti a ani kapacitu vše sledovat a takto máme možnost tzv. pomocné ruky*“.

Dále byla jako častá spolupráce uváděna oblast odpadového hospodářství, životního prostředí, kulturní oblasti, nákupu techniky a jiného drobného vybavení do obcí. Čtyři představitelé z dotázaných odpověděli: *„Řekl bych to takto: Mikroregion něco nabídne a my se rádi připojíme. Náš obvod je poměrně velký a jsme natolik různorodé obce, že není příliš možností na realizaci společného palčivého problému. Každá obec má svůj problém, každá má jinou velikost, a tak se často stává, že jsme si každý na tom svém písečku“.*

Ohledně spolupráce s místní akční skupinou převážná část oslovených uvedla, že s MAS nespolupracují, a to bez ohledu na to, v jaké figurují. Tři z dotázaných uvedli, že někteří občané využili spolupráci s vyhlášenou dotací „zelená úsporám“. Sdělili, že to byl nepatrný počet obyvatel. Dle dotázaných nejsou vyhlášeny dotace, které by směřovaly na menší obce. Podmínky pro získání dotace jsou takové, že na ně menší obce tohoto rozsahu nedosáhnou. Rovněž většina z dotázaných odpověděla, že nemají časové možnosti sledovat podmínky u vypsaných dotací. Uvedli, že si nemohou dovolit, aby uhradili projekt a pak by zjistili, že dotaci nezískají. Dva z dotázaných uvedli: *„Teď je většina dotací přes MASKU a Mikroregion je tím pádem velmi omezený, nemá ty možnosti, co měl dříve. Takže jsme se stali členy. Ale, že by se něco dělo, to nemůžu říct. Viceméně jsme pouze členy, bez čerpání a výhod. Podporují hlavně školství, ale v případě, že školu nemáme, je nám to k ničemu“.* V posledních letech někteří spolupracovali v těchto oblastech: rekonstrukce či vybudování chodníků a silnic, školství, zakoupení dveří a oken do veřejných budov. Někteří spolupracují v oblasti kultury, kde na základě žádosti obdrží jednorázovou částku, jakožto příspěvek na společenskou akci konanou v obci.

Uvnitř obce byla nejčastěji uváděna spolupráce se sdružením dobrovolných hasičů. Dále byli jmenováni myslivci, fotbalisté, svazky/spolky či jednotlivci. Jedná se převážně o pomoc s kulturními akcemi a s úklidy v obci. Tři představitelé uvedli: *„Defacto nám supluje obecní zaměstnanec. Pomáhají hasiči, zemědělci i jednotlivci, a to když nachumelí, nebo je potřeba posekat zeleň atd. Hodně se věnují i kulturním akcím, pomáhají s organizací i bezpečností“.*

Na dotaz, zda obce spolupracují i s jinou, například sousedící obcí (a v jaké oblasti), uvedla převážná část, že s jinými obcemi nespolupracují. Pokud již ano, tak v rámci propagace. Jedná se o vyvěšení plakátů na kulturní akce či dopravní omezení. V případě, že potřebují spolupracovat, obrací se na obce, které jsou podobné svou

rozlohou. Rovněž je velmi častá spolupráce v případě, že se představitelé osobně znají a mají tak vybudovaný spíše přátelský vztah.

Lze tak shrnout, že v Mikroregionu Černilovsko je nejčastější spolupráce v oblasti poradenství, kde tuto službu nabízí primárně největší obec z mikroregionu, čímž je obec Černilov. V oblasti místních akčních skupin není spolupráce příliš využívána, a to hlavně z nevyhovujících dotací, které jsou mnohdy přísně hodnoceny či jsou zaměřeny na služby, které obec nepotřebuje. Uvnitř obce se nejvíce spolupracuje s dobrovolnými hasiči, kteří organizují kulturní akce, rovněž obstarávají veřejný pořádek. Se sousedící obcí většina jmenovaných nespolupracuje. Z výše uvedeného vyplývá, že nejčastější spolupráce probíhá uvnitř každého obce, případně na úrovni mikroregionu.

Realizace

Třetí kategorie se zaměřovala na realizaci. Konkrétně na realizaci, ke které přispěl Mikroregion Černilovsko a místní akční skupina. Respondenti byli rovněž dotázáni, jaké akce se realizují uvnitř obce ve spolupráci se spolky či jinými aktéry, a zda se některé akce realizují i za pomoci jiné (např. sousedící) obce.

Na realizaci, ke které přispěl Mikroregion Černilov, dotázání nejčastěji uváděli: kompostéry (pro cca 927 občanů); lavičky na dětské hřiště; zakoupení techniky; zakoupení a následná výpůjčka velkokapacitních stanů a pивních setů; pravidelné vydávání zpravodajů; měřič rychlosti; zrcadlové radary, autobusová čekárna; zakoupení zeleně na výsadbu; vybavení techniky na údržbu zeleně; společný školský obvod; společný internet. Dva z dotázaných uvedli: *„Každá realizace pro nás byla velmi prospěšná. Nejvíce bych upozornil na akci kompostéry, která byla největší za poslední dva roky. Bez mikroregionu bychom ničeho takového nedocílili. Velmi se mi i líbil záměr, kde se uspořádal velký první dětský den pro všechny občany mikroregionu, v minulém roce. Líbilo se mi, že to bylo zaměřené na problematiku odpadů, ač to veřejnost tolik nevnímala. Když by se z toho stala tradice, určitě to více podpoří soudržnost občanů v našich obcích. Avšak obávám se, že z kapacitních důvodů tato organizace zůstane pouze na velkých obcích z mikroregionu“.*

Pro lepší přehlednost je vhodné vysvětlit několik zmíněných akcí. Zdroje jsou čerpány z vlastních zkušeností a z poskytnutých informací od starostů obcí. U kompostérů byla poskytnuta dotace ze Státního fondu životního prostředí ČR.

Předmětem projektu bylo pořízení 927 zahradních kompostérů pro občany mikroregionu. S každým občanem byla uzavřena bezúplatná smlouva o výpůjčce, na dobu pěti let. Po této lhůtě bude již každý kompostér odepsán a zůstane občanovi, s kterým byla uzavřena smlouva. Díky realizaci tohoto projektu je předpoklad, že se sníží produkce odpadu v každé obci (predikce snížení odpadu je cca 380 t/rok). Akce se účastnily všechny obce mikroregionu Černilovsko, kromě obce Skalice.

Dále je vhodné zmínit zakoupení a následnou výpůjčku velkokapacitních stanů a pivních setů. Jedná se o službu, která je hojně využívána na kulturní akce. Rezervace spravuje obec Černilov (jakožto největší obec). Zpravodaje se vydávají pětkrát ročně, každý představitel z obce napíše článek o dění v obci, některé články poskytují rovněž i představitelé spolků, případně jiní aktéři prorožvojových aktivit. Zpravodaje jsou pro každého občana Mikroregionu Černilovsko zdarma. Objednávku zajišťuje obec Černilov, rovněž rozděluje zpravodaje dle počtu obyvatel každé obce, roznášku následně zařizuje každá obec sama. Rovněž je potřebné vysvětlení školského obvodu. Obec Černilov má uzavřenou smlouvu o zajištění společného školského obvodu mateřské a základní školy s obcí Divec, Lejšovka, Libřice a Výrava. Na základě této dohody Obec Černilov vydala obecně závaznou vyhlášku, která stanovuje zmíněný školský obvod mateřské a základní školy na území obce Černilov. Ostatní obce v mikroregionu Černilovsko využívají jiné základní a mateřské školy.

Společný internet byl realizován zhruba v roce 2009, kde byla určena veřejně přístupná místa, na kterých se mohli občané bezplatně připojit k internetu. Tento projekt vznikl pro podporu komunikačních technologií. Veřejný internet je dostupný především v knihovnách a na obecních úřadech.

K dětskému dni lze podotknout, že se jednalo o první společný dětský den v rámci celého mikroregionu. Akce byla nazvána „Večerníčku, kam s ním?“ a konala se ve Výravě. Jednalo se o událost, která měla zábavnou a hravou formou připomenout a ukázat, jak správně třídit odpad. Děti a jejich doprovod si prošli stanoviště, která byla zaměřena na odpady. V areálu si vyzkoušeli i několik atrakcí a rovněž si prošli stezku s pohádkovou tematikou. Dětského dne se zúčastnilo cca 280 lidí z celého mikroregionu Černilovsko.

Na otázku, co obce již realizovali za pomoci MAS Nad Orlicí /případně jiné MAS, bylo z drtivé většiny odpovězeno, že zatím nic nečerpali ani nerealizovali. Někteří starostové uvedli, že se domnívají, že žádná akce realizovaná nebyla. Avšak dodali, že

informace poskytují z pohledu jejich působení ve vedení. V případě, že byla nějaká akce realizována v minulosti, nemají o ní informace. V jednom případě je obec členem MAS pouze dva měsíce, tudíž zatím nebyla možnost, aby o nějaké realizaci hovořili. Ve druhém případě obec není v žádné MAS a na otázku nebylo možné odpovědět. Dvě starostky odpověděly, že získaly dotaci na opravu či vybavení pro jednotky požární ochrany (JPO). Aktéři prorožvojových aktivit uvedli, že využívají jednorázové příspěvky na kulturu, v částce pět tisíc korun. Uvedli, že se jedná již o tradici. Dále dle nich čerpá dotace hlavně škola v Černilově, a to na různé inovace ve výuce.

Na realizaci uvnitř obce, ve spolupráci se spolky, byly různorodé odpovědi. Všichni dotázaní shodně odpověděli, že se nejvíce realizují kulturní akce a další společenské aktivity (např. setkání rodáků, výročí k založení SDH, fotbalové turnaje, čarodějnice, myslivecké dny, koncerty, opékání prasete, vítání občánků, dětské dny, apod). Dále se v některých obcích realizují, tzv. brigády. Při těchto brigádách se pomáhá se zelení (výsadba nových stromů), s úklidem po obci, regulací odtokových vod, s odstraňováním přírodních kalmit (především úklid sněhu, popadané stromy), aj.

Na otázku, zda obce realizují akce i za účasti jiných (např. sousedících) obcí, převážná většina odpověděla, že nic nerealizují. Tři z dotázaných uvedli, že občas spolupracují v organizaci kulturních akcí, případně jsou propojení v kroužcích pro děti. Jedná se o spolupráci se sousedící obcí či se obec nachází v dostupné vzdálenosti (max. pět kilometrů).

Pokud bychom měli shrnout dosavadní realizace akcí, vyplývá z nich, že v rámci mikroregionu Černilovsko se nejvíce realizují akce, které jsou většího rozsahu. Realizace jsou ve větším časovém odstupu, avšak mají dopad na většinu obcí, které jsou členy mikroregionu. V místních akčních skupinách se většina shodovala v názoru, jako v předešlé otázce, a to, že příliš akcí nerealizovali. Nejčastější realizace je v kulturní oblasti, kterou využívají spolky. Dále místní akční skupinu využívá školské zařízení v Černilově. Největší akce jsou realizovány uvnitř obce, kde se jedná o kulturní a společenské akce. Tyto události jsou mířeny převážně na místní občany, nikoli na širší veřejnost. Pokud probíhá realizace ve spolupráci s jinou (sousedící) obcí, jedná se pouze o kulturní záležitosti, s mírnou spoluúčastí. Případně jsou realizovány společné kroužky pro děti.

Investice

Čtvrtá kategorie se věnovala otázce investic. Respondenti byli dotázáni, do čeho by se dle nich mělo investovat či čemu by se měla nejvíce věnovat pozornost v Mikroregionu Černilovsko, v MAS Nad Orlicí/či jiné MAS. Rovněž i do čeho by se mělo investovat v uvnitř obce a zda je něco, do čeho by se mohlo investovat v rámci obce a sousedící obce.

Na otázku investic v rámci Mikroregionu Černilovsko dotázání odpověděli různorodě. Jediné, na čem se shodli, byla investice do společných cyklostezek. Dále bylo zmiňováno odpadové hospodářství, školství, dopravní infrastruktura, správní činnost na vyhledávání dotací, nákup služeb, kanalizace, oprava mostků a značení tras pro turisty. Někteří z dotazovaných v průběhu rozhovoru podotkli, že nemají dostatečnou „sílu“ na administrativu. Dle nich svůj čas musí věnovat činnostem, které jim ubírají potřebný čas k tomu, aby se mohli věnovat rozvoji ve své obci: *„Místo toho, abychom se věnovali tomu, co obec opravdu potřebuje, věnujeme čas jiným agendám. Řešíme ověřování, Czech Point, evidenci obyvatel, archivnictví a další agendy. Pokud je starosta neuvolněný, nemá tak dostatečnou kapacitu vše pojmout. Rovněž není možné, abychom měli svou úřednici, která by měla stálé zaměstnání s klasickou pracovní dobou. Kdyby byla třeba jedna úřednice, která může vykonávat zmiňované agendy a jezdit po obcích, mohlo by to být řešení.“* Zmiňovaný návrh by pomohl především začínajícím starostům, kteří nemají s řízením obce doposud žádné zkušenosti a je pro ně náročně, aby se rychleji zorientovali v problematice.

V otázce investic v rámci MAS Nad Orlicí/či jiné MAS velká část dotazovaných odpověděla, že by bylo vhodné, aby se místní akční skupiny více zaměřily na malé obce. Dle nich mají přísné hodnocení a malé obce nemají šanci na tyto dotace dosáhnout. Většina dotací je aktuálně zaměřena na školy, sociální služby a neziskové organizace. Někteří zastávají i názor, že by se mělo poskytovat méně prostředků do místních akčních skupin. Ideální by dle nich bylo, kdyby se finance poskytly kraji, který by větší částku (nezazněl konkrétní příklad, o jakou částku by se mělo jednat) rozdělil každé malé obci. Obec by si následně s financemi hospodařila „dle vlastního uvážení“ a nemusela by být „sešněrována“ podmínkami, které nedokáže splnit. Tak by bylo možné zafinancovat více záměrů. Další z dotazovaných zmiňovali, že by ocenili možnost

dotace na komunikace a chodníky, cyklostezky, dopravu, větší příspěvky na produkci kulturních akcí. Tři uvedli, že by rovněž uvítali opravu drobných staveb (sakrálních staveb či kulturních památek, např. zvoniček, atd.). Členové spolků zastávají názor, že je prozatím i menší pomoc pro soukromé záležitosti občanů: *„Ocenila bych větší součinnost, která pomůže jak obcím, tak i občanům. Nejedna obec řeší odpadní vody, což je pochopitelné. Narůstá počet obyvatel a stávající systém to není schopen pojmut. Mnoho občanů cítí pomyslný tlak, že se bude směřovat k hromadnému budování ČOV. Nyní místní akční skupiny pomáhají k získání dotace na zelené úsporám. Kdyby to samé bylo i zde, určitě by to přispělo více. Kromě zelených úsporám nevím o ničem, co by mohl využít občan a zároveň by to ulehčilo situaci obcím. Pro spolky by bylo vhodné i více příspěvků na kulturu, stávající částka nepokryje bohužel skoro nic.“*

V otázce, do čeho by se mělo investovat pouze v rámci dané obce, bylo velmi mnoho nesusoudných odpovědí. Z řízených hovorů bylo patrné, že má každá obec jiné priority a v každé obci jsou jiné problémy. Kromě kulturních záležitostí byla nejčastěji jmenována následující problematika: oprava či vybudování restaurace, oprava či demolice obecních domů, chodníky, kanalizace, rozšíření dětských hřišť, veřejné osvětlení, parkovací prostory, pořízení fotovoltaiky na veřejné budovy, vybudování nové infrastruktury v určených lokalitách (jedná se o lokality, kde v posledních letech vznikla tzv. „satelitní městečka“).

Z rozhovorů vyplynulo, že případnou realizaci ve spolupráci s jinou obcí dotázaní příliš neočekávají. Nicméně, následně více než polovina odpověděla, že by bylo vhodné vybudování cyklostezek, které by bezpečně spojovaly jednotlivé obce. Avšak většina zároveň dodala, že realizace je takřka nemožná: *„Myslím, že by každý chtěl, aby byla vybudována cyklostezka, která bude bezpečná. Na některých úsecích se musí jezdit po hlavních cestách, které jsou velmi frekventované a nejsou příliš určeny pro cyklisty. Své děti bych tam nepustil. Ovšem finance na to nejsou ani v obcích, ani v mikroregionu. Ale nenarážíme jen na problém financí, ale i pozemků. Většina pozemků by se musela vykoupit a k tomu jsou potřeba souhlasy vlastníků. A to jsme znovu u toho, že by ti vlastníky požadovali sumy, které nejsme schopni pokrýt.“* Dva starostové řekli, že by ocenili spolupráci se sousedící obcí ve vybudování čističky odpadních vod, vybudování společné kompostárny a opravy obecní komunikace.

V rámci mikroregionu lze shrnout, že by bylo nejvíce požadováno vybudování cyklostezky. V případě, že by vybudování bylo finančně náročné, je možné uvažovat alespoň o turistických trasách či vytvoření map se zajímavými místy napříč obcí. Vzhledem k tomu, že stejná odpověď zazněla i v navrhované realizaci za pomoci místních akčních skupin, bylo by vhodné propojit spolupráci mikroregionu i MAS a sjednoceně se zaměřit na problematiku bezpečných cyklostezek. K tomuto by mohly přispět i sousedící obce, které nejsou členy MAS ani nefigurují v mikroregionu Černilovsko. V místních akčních skupinách rovněž zaznělo, že by bylo vhodné zaměřením na opravu menších staveb, např. zvoníčků. V otázce realizace pouze uvnitř obce (i za účasti spolků) lze shrnout, že je každá obec zaměřena na jinou problematiku, nejčastěji se jedná o opravy veřejných budov či opravy komunikací a kanalizací.

Komunikace

Pátá otázka se zabývala úrovní komunikace. Respondenti byli dotázáni, jak probíhá dosavadní komunikace a jak ji dotázání hodnotí v mikroregionu Černilovsko, v MAS Nad Orlicí (či jiné MAS). Jak hodnotí komunikaci uvnitř své obce (se spolky, s podnikateli atd.). Rovněž, jak probíhá komunikace s jinými (např. sousedícími) obcemi.

Většina respondentů (kromě jedné starostky) odpověděla, že dosavadní komunikace v mikroregionu probíhá dobře a necítí v ní problém. Nečekají dlouze na odpověď a panuje všeobecná ochota si vyjít vstříc. Komunikace probíhá převážně elektronicky, poté na osobních setkání. Z jedné obce hodnotili komunikaci v mikroregionu jako dostatečnou, bez dalšího komentáře.

Komunikaci s místní akční skupinou hodnotili negativně tři členové, kteří jsou v místních akčních skupinách Hradecký venkov a Ústí a Metuje. Ve čtyřech obcích, které jsou v MAS Nad Orlicí, z rozhovoru vyplynulo, že se komunikace velmi zlepšila od doby, kdy je ve funkci jiné vedení. Od té doby prý nemají žádný problém. Komunikují převážně elektronicky, když je to potřebné, tak i osobně. Jedna obec není členem žádné MAS, tudíž nebylo možné na otázku adekvátně odpovědět. Další ze starostů odvětil, že jsou v MAS Nad Orlicí krátce, prvotní komunikace byla obtížnější, avšak nyní se situace zlepšila.

Na otázku, jak hodnotí komunikaci se svými spolky, podnikateli či jinými aktéry odpověděli všichni pozitivně. Sdělili, že nevnímají žádný problém. Převážně komunikují osobně, protože se znají a je vše rychlejší, na přátelské úrovni.

Všichni dotázaní podotkli, že komunikace s jinými obcemi příliš neprobíhá: *„V rámci mikroregionu jsme v kontaktu, ale jinak není příliš potřeba, abychom o něčem komunikovali. Občas na úřední bázi a to většinou telefonicky. Ale jinak si spíše každý řeší své záležitosti a není důvod něco projednávat s další obcí.“*

Nejčastěji komunikace probíhá na úrovni obecní, mezi spolky a dalšími důležitými aktéry. Komunikace je zde založena na přátelské rovině a probíhá osobně. Druhé nejčastější spojení je s mikroregionem. Zde se členové domlouvají e-mailově a poté na schůzích při valné hromadě. V místních akčních skupinách se projevují rozdíly, a to s ohledem na různorodost členství. Z rozhovorů vyplynulo, že větší problémy mají členové z jiných místních skupin, než z MAS Nad Orlicí. Nejmenší komunikace je na úrovni „meziobecní“, kde dotazovaní necítili přílišnou potřebu vzájemného spojení.

Propagace

Šestá oblast byla zaměřena na problematiku propagace. Respondentům byl položen dotaz, zda je dle jejich mínění dostatečně zajištěna propagace v Mikroregionu Černilovsko, v MAS Nad Orlicí (případně jiné MAS). Zda jejich obec zajišťuje dostatečnou propagaci, a zda si zajišťují propagaci vzájemně s ostatními obcemi.

Dotázaní uvedli, že se v mikroregionu pravidelně vydává zpravodaj, rovněž využívají i společné webové stránky. Dle nich je propagace dostatečná, avšak mohla by být lepší: *„Vydává se zpravodaj. Máme společné webové stránky, které však všichni dostatečně nevyžívají. Vím, že byly v minulosti nějaké brožury. Dle mého by mohla být propagace větší, avšak nejsme turisticky zajímavé obce. Navíc ani příliš nestojíme o nějaký příliv turistů.“*

Na otázku propagace místní akční skupiny převážná část odpověděla, že o žádné propagaci netuší. Dva představitelé obce odpověděli, že je propagace dostatečná. Dostávají e-mailově pravidelný report a více dle nich není potřebné: *„...jejich aktivity dostáváme e-mailem, ale přiznám se, že to nečtu. Nemám na to čas. Také vím, že se můžeme zúčastnit nějakých hromadných schůzí, ale nejezdíme tam. Tím, že víme, že nám nemohou nic moc nabídnout, tak nemáme důvod se o to ani zajímat.“*

Všichni z dotázaných uvedli, že svou obec propagují převážně přes své webové stránky. Na webových stránkách propagují kulturní a společenskou činnost. Někteří využívají sociální sítě (např. facebook). Avšak všichni se shodli, že konané akce jsou již zažitě a místní o nich předem vědí, aniž by je museli propagovat. O turisty příliš nestojí, protože akce směřují pro místní, nikoli pro cizí návštěvníky. Rovněž se obávají přílišné propagace, protože s „přilivem“ turistů budou nést i větší náklady a větší požadavky na hygienické podmínky. Rovněž všichni uvedli, že propagace s ostatními obcemi příliš neprobíhá. Maximálně v rovině kulturních akcí, vzájemně si vyvěsí letáky či informují občany rozhlasem.

Z výsledků dotazování v oblasti propagace vyplývá, že na úrovni mikroregionu probíhá v pravidelném vydávání zpravodaje, kterou využívají všechny dotčené obce. Každá obec má ve zpravodaji svůj článek, kde informuje veřejnost o dění v obci, případně o kulturních událostech. Bylo by přínosné, aby v mikroregionu uvažovali o vydání společné knihy, kde by se mohli zapojit aktéři prozorořvojových aktivit, společně s představiteli každé obce. Rovněž je možné uvažovat o aplikaci, která by zprostředkovala zajímavá či historická místa. Aplikace by mohla vyznačovat turistické cesty po okolí, vyhledat nejbližší občerstvení a poskytnout tipy na výlety po okolí. Tato forma propagace by nebyla natolik „masivní“, aby výrazně zatížila obce návštěvností. Propagace na úrovni místních akčních skupin je dle dotázaných nedostatečná. V případě, že by poskytovali větší součinnost a zaměřili se na přiblížení svých činností členským obcím a okolí, bylo by pravděpodobné, že by se připojily i obce, které zatím nejsou členy v žádné místní akční skupině. Pokud by se místní akční skupiny zaměřily na propagaci v obci (alespoň pro jejich představitele), mohly by navázat dlouhodobou spolupráci. Představitelé by pak propagovali jejich činnost i pro neziskové organizace a podnikatele ve své obci. Uvnitř obce probíhá propagace převážně přes webové stránky, kde jsou propagovány kulturní a společenské akce, někteří ze starostů či aktérů využívají sociální sítě. Uvnitř obce probíhá propagace i formou hlášení v rozhlase, i přesto, že na tuto formu propagace žádný z představitelů nepoukázal. Bylo by vhodné zapojit občany, kteří jsou nově přistěhovalí. Z mé praxe je známo, že převážná část občanů vyhledává webové stránky své obce jen v případě, že si potřebují vyhledat konkrétní informace (např. úhrada za komunální odpad, poplatky ze psa apod.). Nabízí se tak možnost propagace ve formě odebrání aktualit, které má k dispozici každá obec na svých stránkách. Na webových stránkách je

potřebné, aby občan zadal svůj e-mail. Následně si nastaví, jaké aktuality ho zajímají (dění v obci, zprávy z úřadu atd.). Veškeré novinky obdrží na svou e-mailovou adresu a nebude muset již navštěvovat webové stránky obce. Tím se docílí větší propagace i pro ty, kteří z časových důvodů neslyší rozhlas, či nenavštěvují stránky obce. Forma této propagace obnáší, aby představitelé obce (za pomoci aktérů či jiných klíčových osob) vysvětlili, jaké funkce mohou občané využívat. Návod lze vyvěsit společně s plakáty po obcích, či může být k dispozici na veřejných místech (případně v místnostech při konání voleb, atd.). Meziobecní propagace zatím příliš neprobíhá, maximálně na úrovni vyvěšování letáků po obcích. V této oblasti by se mohly více zapojit spolky. Mohly by si tím zajistit určitou reklamu na svou činnost. V případě větší reklamy by mohly oslovit širší veřejnost. Poté by využívaly kroužky i „okolní“ děti. Rovněž by tato činnost mohla zaujmout dospělého a mohl by chtít být členem, např. u myslivců, rybářů či v jiných spolcích. Od každého člena či dítěte se vybírá finanční obnos, který by napomohl rozšířit či i vylepšit funkčnost spolků/kroužků pro děti. Nehledě na to, že každý nový člen může přispět i svými zkušenostmi a novým rozhledem.

Zkvalitnění rozvoje

Sedmá oblast se zabývala zkvalitněním rozvoje. Respondenti byli dotázáni, co je dle nich důležité z pohledu zkvalitnění dalšího rozvoje, a jak to může ovlivnit Mikroregion Černilovsko. Dále, jak může rozvoj ovlivnit místní akční skupina, spolky či jiní aktéři uvnitř obce, a zda je možné ovlivnit rozvoj ve spolupráci s jinou obcí.

Z pohledu Mikroregionu Černilovsko tři z dotázaných odpověděli, že je zprvu nutný primární zájem všech členů, bylo by potřebné, aby se členské obce více zapojovaly a nabízely možná témata, je potřebná větší participace. Rovněž je dle nich i podstatné, aby ti, kteří mají (či budou mít) funkci v mikroregionu, projevovali zájem a starali se o další členské obce. Z ostatních dotázaných všichni uvedli, že je aktuálně nenapadá námět na zkvalitnění rozvoje, který by mohl mikroregion ovlivnit.

Ohledně místních akčních skupin rovněž většina dotázaných odpověděla, že nemají námět na zkvalitnění dalšího rozvoje. Tři z dotázaných uvedli, že je potřeba, aby veškeré místní akční skupiny začaly více spolupracovat ve vztahu k menším obcím, že to vnímají jako největší problém, který může napomoci ke zkvalitnění komunikace a následně ovlivnit budoucí rozvoj. V případě, že budou více propagovat své aktivity

a nabízet své služby, přispěje to k větší důvěře zúčastněných obcí. Dva z dotázaných odpověděli, že by bylo vhodné, aby se zaměřili na energetiku, životní prostředí a budování bydlení. Jmenovali pouze oblast, nikoli určitý problém, který by rádi řešili.

Na dotaz, co je důležité z pohledu zkvalitnění rozvoje přímo v určité obci se nejčastěji vyskytovala odpověď na oblast odpadového hospodářství, zasilování částí obcí a řešení životního prostředí.

Při spolupráci s jinou obcí bylo opět nejvíce jmenováno vybudování cyklostezek, dle odpovědí by se tak zlepšily a upevnily sousedské vztahy mezi místními občany.

Bylo překvapivé, že většina z dotázaných neměla námět na zkvalitnění dalšího rozvoje v případě, kdy se nejednalo pouze o jejich obec. V Mikroregionu Černilovsko je dle dotázaných potřebná větší participace všech zúčastněných a diskutování o problémech, které představitele tíží v jejich obci. Z těchto diskusí může vzniknout společné téma, které by přispělo k celkovému rozvoji daného mikroregionu. V oblasti místní akční skupiny bylo (podobně jako v předchozích odpovědích) nejčastěji zmiňováno, že je potřebná větší spolupráce a určitá edukace. Vzhledem k tomu, že uvnitř obce (i mimo ní) byla nejčastěji jmenována oblast odpadového hospodářství, životního prostředí a budování cyklostezek, bylo by vhodné uvažovat nad kooperací mezi akční skupinou a obcemi, které jsou rovněž členy mikroregionu.

Projekt

V osmé oblasti byli respondenti dotazováni, zda by se chtěli zaměřit na nějaký konkrétní projekt ve spolupráci s Mikroregionem Černilovsko; s místní akční skupinou; pouze v rámci své obce v součinnosti se spolky/podnikateli; případně s jinou (sousední) obcí.

Tři z dotázaných odpověděli, že by se v mikroregionu přiklonili k propojení cyklostezek. Případně by navrhli pořízení map, díky čemuž by se vytvořil turistický okruh napříč celým mikroregionem. Jeden ze starostů sdělil, že by jim pomohla spolupráce v odpadovém hospodářství. Nemají dostatek zaměstnanců a techniky. V případě, že by byl zaměstnanec, který by disponoval i technikou, mohl by se „nasmlouvat“ pro celý obvod. V současné době obce realizují projekty více samostatně, jak odpovědělo osm z dotázaných: „*Nabídek je i poměrně dost, ale jsou takové, na které nemáme rozpočet. Vládní nařízení je tak sešňěrované a pravidla*

neposkytují podmínky pro vytváření vhodných projektů. Platíme za nesmyslné věci (GDPR, správce kanalizace, atd.). Jsou i horentní sumy za projekty, který nám je následně k ničemu, pokud dotaci neobdržíme.“

K projektu, který by mohla podpořit místní akční skupina, bylo nejčastěji zmiňováno, že by oslovení uvítali opravy menších památek. Jeden z aktérů podotkl: „...*napadají mne opravy menších památek. Mnohdy má obec jiné priority a na tyto památky se zapomíná a postupně chátrají“*.

K projektům, které by se týkaly dané obce za pomoci jiných aktérů, byly odpovědi velmi různorodé. Opět z toho vyplývalo, že každá obec má jiné priority. Byly zmíněny následující projekty: opravy mostků, výstavba komunitních center, projekt na vybudování či rekonstrukci hasičské zbrojnice, modernizace rozhlasu, oprava hřbitovních zdí, požární nádrže či přisvětlení přechodu pro chodce.

K projektu, který by se mohl řešit společně s jinou obcí, odpovědělo deset z dotázaných, že si každý řeší své záležitosti sám a nenapadá je projekt, který by byl účinný. Jeden starosta navrhl, že by bylo vhodné, aby se sousedící obce zaměřily na měřiče rychlosti. Jedna z aktérek sdělila, že by uvítala propojenější kulturu napříč obcemi: „*Domnívám se, že v oblasti kultury dochází na akce vždy jen místní občané. Občas přijde někdo z okolní obce, ale jsou to spíše jednotky, než desítky. Bylo by vhodné, abychom se zamysleli nad něčím, co bude zajímavé i pro okolní obce a nebude je odrazovat, že to nemají hned u domu. Nejvíce se využívalo letní kino na kolečkách, ale poté se to rozrostlo do okolních obcí a občané tak neměli důvod dojíždět jinam.“*

Z rozhovorů vyplynulo, že měli oslovení nejvíce námětů na projekty ve své obci. Uvnitř obce by se rádi zaměřili na opravy mostků, hasičských zbrojnic či opravy hřbitovních zdí. U těchto projektů by jim mohli být nápomocni i aktéři prorozvojových aktivit, převážně sbory dobrovolných hasičů. Rovněž by se zaměřili na modernizaci rozhlasu, mnohdy jsou stávající rozhlasy nevyhovující či dokonce nefunkční. Někteří z představitelů či zastupitelů obcí vnímají modernizaci rozhlasu již jako „přežitek“ a preferují elektronickou komunikaci. Jiní vnímají, s ohledem na věkovou strukturu populace ve své obci, že je modernizace stále nezbytná. V mikroregionu by se zaměřili na projekty týkající se vybudování cyklostezek či turistických míst či na spolupráci v odpadovém hospodářství. V místních akčních skupinách nejčastěji zazněl návrh na opravy malých památek. V tomto případě by se mohl zapojit i mikroregion, kde by společně se všemi představiteli vypsali veškeré drobné památky členských obcí,

následně by seznam poskytl místním akčním skupinám, a to jako námět do příštího období podporovaných projektů. Na úrovni meziobecní spolupráce vznikl námět pouze v kulturní a společenské činnosti, která by mohla být propojenější ve vzájemné spolupráci.

Přínosy členství

Devátá oblast byla zaměřena na přínosy členství v Mikroregionu Černilovsko, v MAS Nad Orlicí (či jiné místní akční skupině); na přínosy figurujících spolků a dalších aktérů; na spolupráci s ostatními obcemi.

Všichni z dotázaných sdělili, že Mikroregion Černilovsko vnímají jako směr vývoje celého regionu (území), ocenili sdílení informací, zkušeností a poradenství. Rovněž uvedli, že je patrná kolegiálnost a určitý druh přátelství. Tři starostové rovněž uvedli, že vnímají spolupráci hlavně v poradenství, ale stále by jako přínos členství zároveň uvedli i eventuální dosažení dotací. Jeden ze starostů podotkl: *„Některé věci se pořídily v rámci mikroregionu a obec je měla v zápůjčce, postupně se odepisovaly a po pár letech se vlastnictví převedlo na konkrétní obec. Já to vnímám velmi pozitivně, protože bychom si tyhle věci nemohli zakoupit a je to další služba pro naši obec. Nejvíce jsme využívali velkostany a pivní sety. Umožňuje nám to uspořádat alespoň nějakou kulturní akci.“*

Na přínos členství v MAS Nad Orlicí (případně jiné MAS) všichni shodně odpověděli, že členství vnímají jako možnost dotace. Dále však podotkli, že dosud dotace příliš nevyužili. Jedna ze starostek uvedla, že jako přínos vnímá i možnost konzultací.

Na přínos figurujících spolků a dalších aktérů, kteří se podílejí na rozvojových aktivitách v obci, všichni odpověděli, že se jedná o zachování společenského života v obci. Bez těchto aktérů by byla obec „mrtvá“. Jako přínos vnímají angažovanost na obecním dění, oživení a utváření kulturních činností. Tři z oslovených uvedli, že se nejedná pouze o kulturu, ale že i zásadně pomáhají s údržbou veřejného prostranství: *„Bez spolků, podnikatelů a dalších aktérů bychom nic nezvládli. Je pravda, že jich je pouze pár, ale za ně jsme velmi vděční. Zásadně tím stmelují občany a utváří společenský život v obci. Rovněž musím zmínit, že pomáhají i s údržbou obce, jako je zezeň, sníh, atd. Někteří zprostředkovávají i určitou propagaci, třeba hasiči nebo fotbalisti. Reprezentují obec svou činností a zároveň pořádají závody napříč obcemi.“*

Na přínosy při spolupráci s ostatními obcemi všichni dotázaní uvedli, že nejsou schopni sdílet přínosy, protože víceméně nespolupracují. Spolupracují maximálně v rovině propagace kulturní akce či ve sdílení své praxe.

Jako nejčastější přínos v Mikroregionu Černilovsko bylo zmiňováno poradenství a vzájemné sdílení svých zkušeností. Kromě toho je zde možnost zakoupení drobné techniky, které by si obce zakoupily samy s většími obtížemi. V místní akční skupině je jako největší přínos vnímána možnost dotace, i přesto, že většina obcí tuto možnost nevyužila. Uvnitř obce je zřejmé, že je největším přínosem určité zachování společenského života a dění v obci. Mnohdy by obce bez pomoci spolků či jednotlivců nemohly dosáhnout takové úrovně, na které se nacházejí a společenský život by zanikl. Jediný přínos, který dotázaní vnímali na úrovni spolupráce s ostatními obcemi, byla propagace kulturních akcí. Případně sdílení dosavadní praxe u obcí, které jsou rozlohou a počtem obyvatel na podobné úrovni.

Negativa členství

Poslední výzkumná oblast se zaměřila na negativa členství v Mikroregionu Černilovsko; v MAS Nad Orlicí (případně jiné místní akční skupiny); na spolicích a dalších aktérech podílejících se na rozvojových aktivitách v obci; rovněž na negativa při spolupráci s ostatními obcemi.

Jedenáct z dotázaných odpovědělo, že žádná negativa členství v mikroregionu nevnímají, jejich obce členství k ničemu nezavazuje. Jeden starosta sdělil, že negativum vnímá pouze v tom, že je každá obec jiná: „...*vnímám jedno negativum, které však nedokážeme ovlivnit. Jak jsem již řekl, každá obec je rozlohou i svými potřebami jiná. Každý máme jiné priority. Menší obce nemají takové potřeby jako my, co jsme větší. Poté se těžko shodneme na nějaké prioritě či potřebě. Nikdy to nebude vyhovovat všem a tím jsme trochu svázani. Rovněž i tím, že již nemáme takový přístup k dotacím, jakožto bylo v minulosti.*“

Čtyři klíčové osoby odpověděly, že negativum v MAS Nad Orlicí rovněž nepozorují, rovněž je to členství k ničemu zásadnímu nezavazuje. Příspěvek, který se hradí, je minimální a nevnímají tak žádná negativa. Další klíčové osoby a aktéři uváděli, že vnímají negativum v „předadministrativnosti“, v horší komunikaci, malé iniciativě, nevyužitelné příležitosti a nedostatečné angažovanosti. Odpovědi byly shodné, bez ohledu na to, v jaké místní akční skupině se vyskytují. Jeden starosta uvedl, že

nedokáže odpovědět, protože v žádné místní skupině nejsou a nebylo by vhodné cokoli kritizovat.

Na otázku, zda vnímají nějaká negativa ve spolcích a dalších aktérech, kteří se podílejí na rozvojových aktivitách, většina uvedla, že žádná negativa nevnímají. Dva starostové uvedli, že by se mohli scházet častěji a mohlo by být více zapojených občanů, než je tomu doposud.

Všichni rovněž uvedli, že nevnímají negativa ve spolupráci s jinými obcemi, a to převážně z toho důvodu, že spolu víceméně nespolupracují. Jedna z akterů podotkla: *„Možná by bylo vhodné, abychom společně plánovaly termíny akcí, hlavně v jarním a letním období. Některé akce se překrývají. Je to škoda, protože si tak vzájemně neumožňujeme větší počet účastníků. Byla by vhodná určitá optimalizace v plánování. Jiné negativum nevnímám. Domnívám se, že spolupracujeme dobře a snažíme se být nápomocní i v určité propagaci či při půjčování společných stánků a pívních setů.“*

Z odpovědí vyplývá, že členství v Mikroregionu Černilovsko a v MAS Nad Orlicí (případně jiné místní akční skupiny) nezavazuje členy k žádným povinnostem a plynou z toho výhody, které jsou více či méně využívány. V mikroregionu je vnímám jako jediný problém to, že jsou členské obce různorodé, a to jak svou velikostí, tak i počtem obyvatelstva. V místní akční skupině bylo poukazováno na menší iniciativu a angažovanost. V případě spolupráce se spolky či jinými aktéry dotazovaní negativa nevnímali. Pouze někteří podotkli, že by ocenili více spolupracujících z řad občanů, kteří by se podíleli na aktivitách v obcích. Vzhledem k tomu, že spolupráce na meziobecní úrovni převážně neprobíhá, nebyla rovněž negativa ani na této linii.

5 Závěr

Diplomová práce analyzuje vztahy a spolupráce mezi obcemi sdruženými v dobrovolném svazku obcí Černilovsko, rovněž i partnerství těchto obcí a MAS Nad Orlicí, a to za účelem posílení a zefektivnění činností pro lepší kvalitu života místního obyvatelstva. Na základě zjištěných informací vyhodnocuje, zda jsou identifikovány skutečné potřeby dotčených lokalit, což ovlivňuje rozvoj daného regionu.

Spolupracující jsou formálně rovnoprávní a nepromítají se mezi nimi vrchnostenské vztahy. Ať se hovoří o partnerství či spolupráci, jedná se o propojení skupiny lidí, které spojuje společná skutečnost a vytváří určité sociální sítě. Všechny tyto aktéry spojuje důvěra, součinnost a zapojení se do sdílení činností, které přispívají k rozvoji venkova v území Černilovska, v zemědělství, ale i v získávání finančních podpor pro své území. Jako nejtypičtější forma spolupráce v České republice je partnerství v podobě dobrovolného svazku obcí, v analyzovaném případě se jedná o Mikroregion Černilovsko. Další formálně institucionalizovaná partnerství představují místní akční skupiny, v diplomové práci je zaměřena pozornost na MAS Nad Orlicí. I přesto je nutné brát v potaz skutečnost, že některé obce jsou členy v jiné místní akční skupině, či nejsou v žádné. Rovněž je nezbytné, aby se v partnerství vyskytovaly subjekty s více nebo méně formální strukturou, z tohoto důvodu byli osloveni někteří členové spolků a podnikatelé. S výše jmenovanými jsou zpracovány rozhovory, na základě předem stanovených oblastí, které slouží k identifikaci skutečných potřeb dotčeného území. Je nutné podotknout, že při uskutečňování řízených rozhovorů bylo v některých situacích nutné upozornit, že rozhovor probíhá za účelem vypracování diplomové práce. Někteří oslovení byli z počátku nejistí s odpověďmi, což mohlo pramenit ze skutečnosti, že se v mikroregionu pracovní pohybuji.

Dle informací získaných prostřednictvím řízených hovorů s klíčovými osobami a aktéry prorožvojových aktivit dochází ke spolupráci nejčastěji na obecní (místní) úrovni, poté v rámci mikroregionu. Nejčastější spolupráce v oblasti mikroregionu byla zmiňována v kulturní činnosti, v poradenství, v odpadovém hospodářství a nákupu techniky či drobného majetku. Za pomoci Mikroregionu Černilovsko došlo k pořízení kompostérů, laviček na dětských hřištích, k zakoupení drobné techniky, k vybudování autobusové čekárny, měřiče rychlosti, společného internetu, obnovy zeleně, atd.

Na „místní“ úrovni je součinnost převážně v kulturních a společenských akcích. V oblasti místních akčních skupin nebyla doposud spolupráce využita, případně pouze v ojedinělých případech. Každá obec realizuje rozvojové aktivity spíše individuálně dle svých aktuálních potřeb, rovněž tak nedochází k určité meziobecní spolupráci.

Z rozhovorů vyplynulo, že pět obcí je členem MAS Nad Orlicí, jedna obec je členem MAS Ústí a Metuje, dvě obce jsou členem MAS Hradecký venkov a jedna obec není členem žádné místní akční skupiny. I přes odlišnost v členství bylo poměrně často poukazováno na nedostatečnou komunikaci a propagaci činností, MAS Nad Orlicí však byla hodnocena lépe než další zmíněné místní akční skupiny. Zároveň bylo patrné, že klíčové osoby nemají dostatečný přehled o vypsaných dotacích, vznesli kritiku na malé zaměření směrem k malým obcím a velmi přísné hodnocení dotací.

V tomto ohledu vyplývá doporučení pro místní akční skupiny (nejen pro MAS Nad Orlicí). Bylo by přínosné, aby se více zaměřily na spolupráci s menšími obcemi a poskytovaly jim edukaci, rovněž více propagovaly svou činnost. Zároveň by bylo vhodné, aby zhodnotily, zda mají možnost zasáhnout do podmínek k získání dotací. V případě, že je možné „zpřístupnění“ dotací, bylo by to přínosem pro více menších obcí. Ve vypsaných dotacích a jejich podmínkách mohou spolupracovat s vedením mikroregionů, které následně zprostředkují informace obcím na svém území. Z rozhovorů rovněž vyplynulo, že by se v příštím programovém období mohly zaměřit na opravy menších památek, např. zvoníčků a budování cyklostezek (případně je možné uvažovat o poskytnutí dotací na turistické značení). Rovněž je příhodné, aby se zaměřily na prostředky, které by byly poskytnuty k pořízení domácích čističek odpadních vod. Problematika odpadních vod začíná být palčivý problém pro menší obce, a to s postupným nárůstem obyvatelstva. Pořízení domácích čističek je jedno z řešení.

V rámci Mikroregionu Černilovsko je zprvu nutné, aby se vypracovala strategie mikroregionu, která byla naposledy aktualizována v roce 2003. Vzhledem k dlouholetému období již nejsou zpracovány aktuální potřeby obcí, také není odpovídající stávající stav. Dále, jak již bylo zmíněno, je vhodné spolupracovat s MAS Nad Orlicí (případně jinou místní akční skupinou) a seznamovat se

s vypsáními dotacemi a jejich podmínkami, následně informace předávat svým členům. Do budoucna je rovněž přínosné, aby se mikroregion zaměřil na vypsání dotace ohledně vybudování cyklostezek. V případě, že nebude splňovat podmínky, je možné zaměření na zakoupení turistických map a rozcestníků. Což obnáší, aby si všichni členové určili místa a trasy, u kterých by bylo vhodné jejich rozmístění. Také se nabízí možnost zaměstnání pracovníka (např. na dohodu o provedení práce) včetně vypůjčení techniky, který by byl schopen pomoci při údržbě obce v odpadovém hospodářství. Zaměstnanec by mohl působit v celém mikroregionu. Mohl by to být jeden ze zaměstnanců větších obcí, který by byl částečně financován mikroregionem. Mikroregion disponuje svou webovou stránkou u společnosti, kterou využívají i některé obce samostatně. Obce, které využívají stejnou společnost, mají propojené události a aktuality i na stránkách mikroregionu. Některé obce využívají jinou společnost, v tomto případě se aktuality „nepropisují“ do webových stránek mikroregionu. Nabízí se zde možnost, aby členské obce měly stejného „dodavatele“ webových stránek. Tím by nepřicházely o možnost propagace své obce a pro uživatele by se webové stránky staly přehlednější a ucelené.

Menším obcím by pomohla možnost „společného úředníka/úřednice“, který/á by vykonával/a agendu Czech Point, ověřování, případně evidence obyvatel. Vzhledem k aktuální legislativě není tato činnost možná. Ovšem v případě, že Česká pošta má rovněž možnost ověřovat listiny (po vykonání zkoušky), domnívám se, že by mohla být i na obecních úřadech služba dostupná. Alespoň co se týče služeb Czech Pointu, vidimace a legalizace. I přes veškerá doporučení je v neposlední řadě podstatné, aby členské obce mikroregionu projevovaly součinnost, iniciativu a soudržnost.

Členství v Mikroregionu Černilovsko i v MAS Nad Orlicí (případně jiné MAS) je pro obce podstatné, neboť přínosy, které plynou obcím z těchto členství, převyšují jejich negativa. Vlivem působení všech druhů organizací může docházet k rozvoji celého území a k budování kulturního a sportovního vyžití, čímž se přispěje k lepší kvalitě života místního obyvatelstva.

6 Seznam použitých zdrojů

BERNARD, J., KOSTELECKÝ, T., ILLNER, M., VOBECKÁ, J., *Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj*. 2011. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011. 237 s. ISBN 978-80-7419-069-8.

BULLER H., *Re-creating rural territories: Leader in France*. 2000. Sociologia Ruralis. 220 s.

BUŠTÍKOVÁ L., *Analýza sociálních sítí: Sociologický časopis*. 1999, No. 2: 193-206. Praha: Sociologický ústav AV ČR. 206 s.

CLOKE P., GOODWIN M., *Conceptualizing Countryside Change: From PostFordism to Rural Structured Coherence*. 1992. Transactions of the Institute of British Geographers 17

ČERMÁK D., NEJDL P., *Participace a partnerství v místní veřejné správě*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2007. ISBN 978-80-7330-130-9.

ČERMÁK D., VOBECKÁ J., *Spolupráce, partnerství a participace v místní správě*. Praha: Sociologické nakladatelství v koedici se Sociologickým ústavem AV ČR, 2011. 182 s. ISBN 978-80-7419-067-4.

GALVASOVÁ I. a kol., *Spolupráce obcí jako faktor rozvoje*. Brno: Georgetown, 2007. 144 s. ISBN 80-251-20-9.

IROP Ministerstvo pro místní rozvoj: Seznamte se s IROP [online]. [cit. 2023-02-01]. Dostupné z: <https://irop.mmr.cz/cs/pro-media/seznamte-se-s-irop>

IROP–CLLD (Community–led Local Development): Komunitně vedený místní rozvoj. *Národní památkový ústav* [online]. Dostupné z: <http://www.npu.cz/cs/onas/organizacni-schema/povinne-zverejnovane-informace/dotace-z-evropskych-zdroju/36623-irop-clld-community-led-local-development>

KHENDRICHE TRHLÍNOVÁ, Z., *Partnerství v rozvoji obcí, měst a regionů*. Auditorium. Praha, 2014. 233 s. ISBN 978-80-87284-44-5

Koncepce rozvoje venkova. Ústav územního rozvoje jako mimořádnou přílohu časopisu *Urbanismus a územní rozvoj* č. 5/2020. Brno: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, odbor regionální politiky, 2020. 216 s. ISBN 978-80-7663-004-8.

LUKESCH R., *It specifically addresses „the role of evaluations as a vehicle for accountability and for improving transparency“*. 2003. Paper presentation in workshop 8: Programme Evaluation (26/6).

LUKESCH R., *The LAG handbook*, Brussels: Leader Observatory. 2007. Dostupné z: <http://www.mko.gov.si>

Metoda LEADER Komunitně vedený místní rozvoj (CLLD) Rozvoj venkova se zapojením místních komunit: NSMAS ČR [online]. 2015. Dostupné z: https://www.nsmas.cz/evt_file.php?file=3365

Metodika spolupráce obcí v místních akčních skupinách. Zlín: Sdružení místních samospráv ČR v rámci projektu OP LZZ, 2015. 84 s.

Mikroregion Černilovsko [online]. 25. 5. 2021. Dostupné z: <https://www.cernilovsko.cz/o-mikroregionu>

Mikroregion Černilovsko, svazek obcí. Královéhradecký kraj [online]. 4. 11. 2020. Dostupné: <https://www.krkralovehradecky.cz/cz/krajskyurad/vnitrisprava/mikroregion-cernilovsko--svazek-obci-94994>

Místní akční skupina Nad Orlicí o.p.s.: *Region působnosti Místní akční skupiny NAD ORLICÍ*. [Http://www.nadorlici.cz/o_nas/uzemi-1-8.html](http://www.nadorlici.cz/o_nas/uzemi-1-8.html) [online].

Místní akční skupina Nad Orlicí o.p.s.: Strategie 2008-2015, Podpořené projekty v MAS. [Http://www.nadorlici.cz/strategie_2008_2015/podporene_projekty-442.html](http://www.nadorlici.cz/strategie_2008_2015/podporene_projekty-442.html) [online].

Místní akční skupina Nad Orlicí o.p.s.: Strategie 2014 - 2020. [Http://www.nadorlici.cz/strategie_2014___2020-2.html](http://www.nadorlici.cz/strategie_2014___2020-2.html) [online].

Místní akční skupina Nad Orlicí o.p.s.: Strategie 2021+. [Http://www.nadorlici.cz/strategie_2021_-72.html](http://www.nadorlici.cz/strategie_2021_-72.html) [online].

Místopisný průvodce po České republice: *Současnost obce Výchava* [online].
Dostupné z: <https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/8755/vyrava/soucasnost/>

NÁRODNÍ GEOPARKY ČR. *Národní geopark* [online]. Dostupné z: <http://www.geology.cz/narodnigeoparky>

O naší obci. Obec Černilov [online]. 5. 2. 2023.
Dostupné z: <https://www.cernilov.cz/obec/info-o-obci>

ObcePro: Program rozvoje obce. [Https://www.obcepro.cz/obecne-informace](https://www.obcepro.cz/obecne-informace) [online]. Ministerstvo pro místní rozvoj [cit. 2022-11-22]

Obec Divec: *Historie obce* [online]. 5. 11. 2020.
Dostupné z: <https://www.divec.cz/obec/historie-obce>

Obec Lejšovka: *Naše obec* [online]. 13. 5. 2020.
Dostupné z: <https://www.lejsovka.cz/obec>

Obec Librantice: *Základní informace* [online]. [cit. 2023-02-10].
Dostupné z: <http://www.librantice.cz/z%C3%A1kladn%C3%AD-informace>

Obec Libřice: *O obci* [online]. Dostupné z: www.obceclibrice.cz

Obec Libníkovice: *Naše obec* [online]. Dostupné z: <https://www.libnikovice.cz/obec>

Obec Skalice: *O obci* [online]. Dostupné z: <https://www.skalice.info/>

Obec Smržov: *Současnost* [online]. Dostupné z: <https://www.smrzov.cz/znak-obce>

POLÁKOVÁ J., *Politika rozvoje venkova v EU*. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2018. 246 s. ISBN 978-80-213-2796-2.

SLOVÁKOVÁ, Hana, Jana JURAJDOVÁ, Tomáš ŠULÁK, Oldřich ČEPELKA, Stanislav JÄGER, Jakub LYSEK, Pavel ŠARADÍN a Tomáš CHMELA. *Metodika spolupráce obcí v místních akčních skupinách*. Zlín: Sdružení místních samospráv ČR, 2015, 79 stran : barevné ilustrace, mapy ; 23 cm. ISBN 978-80-270-3660-81.

Strategie rozvoje měst, obcí, regionů a jejich organizací. Masarykova univerzita v Brně, ekonomicko-správní fakulta. Brno, 1999. 140 s. ISBN 80-210-2126-8.

SVATOŠOVÁ L., BOHÁČKOVÁ I., *Regionální rozvoj z pozice strukturální politiky*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích a Zemědělská a Česká zemědělská univerzita v Praze, 2005. 156 s. ISBN 80-7040-749-2.

SVOBODOVÁ, H., *Úvod do geografie venkova: Aktéři rozvoje venkova* [online]. 2014. Dostupné: https://is.muni.cz/do/rect/el/estud/pdf/js14/g_venkov/web/pages/05-akteri-rozvoje.html

Sýkora, L., Procházková A., Kezba M., Ignatyeva E. Analýza potřeb měst a obcí ČR. In: *Syntetické shrnutí zjištění z dotazníkového šetření*. Praha. Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje: Centrum pro výzkum měst a regionů, 2017. 21 s.

Venkovy a venkované: doprovodná publikace k výstavě Venkovy a venkované.
Ministerstvo pro místní rozvoj. Praha, 2010. 11 s. ISBN 978-80-87147-27-6.

WARNER, M. *Building social capital: the role of local government.* 2001. Journal
of Socio-Economics, No. 30

WARNER, M. *Social capital constructoin and the role of the local state.* 1999. Rural
Sociology, No. 64

7 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk

7.1 Seznam obrázků

Mapa Mikroregionu Černilovsko

Znak obce Černilov

Znak obce Divec

Znak obce Lejšovka

Znak obce Librantice

Znak obce Libřice

Znak obce Libníkovice

Znak obce Skalice

Znak obce Smržov

Znak obce Výrava

7.2 Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Data o velikosti a osídlení

Tabulka č. 2: Struktura dle podílu veřejné správy, podnikatelského a soukromého sektoru

Tabulka č. 3: Funkce a počet osob poskytujících rozhovor

7.3 Seznam použitých zkratk

MAS – místní akční skupina

EU – Evropská unie

OECD – Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

SDH – sdružení dobrovolných hasičů

TJ – tělovýchovná jednota

FK – fotbalový klub

8 Přílohy

Příloha č. 1: Scénář řízeného rozhovoru pro obce, které jsou členy MAS Nad Orlicí

Příloha č. 2: Scénář řízeného rozhovoru pro obce, které nejsou členy MAS Nad Orlicí

Příloha č. 3: Kolik finančních prostředků přinesly do kraje místní akční skupiny

Příloha č. 1 – Řízený rozhovor: obce, které jsou i členy MAS Nad Orlicí

1. Motivace ke vstupu do Mikroregionu Černilovsko a MAS Nad Orlicí

Co vás motivovalo ke vstupu do Mikroregionu Černilovsko?

.....

Co vás motivovalo ke vstupu do MAS Nad Orlicí?

.....

2. Spolupráce

V jaké oblasti nejvíce spolupracujete/ co využíváte za služby v Mikroregionu Černilovsko?

.....

V jaké oblasti nejvíce spolupracujete/ co využíváte za služby v MAS Nad Orlicí?

.....

S kým nejčastěji spolupracujete uvnitř obce? (např. spolky, podnikatele, škola, atd.)

.....

Spolupracujete s jinou obcí? V Jaké oblasti?

.....

3. Realizace

Co jste již realizovali za pomoci Mikroregionu Černilovsko?

.....

Co jste již realizovali za pomoci MAS Nad Orlicí?

.....

Jaké akce realizuje uvnitř obce ve spolupráci se spolky, podnikateli, apod.?

.....

Realizovali jste akci za účasti jiné obce? Jakou?

.....

4. Investice

Do čeho by se dle Vás mělo nejvíce investovat, či čemu by se nejvíce měla věnovat pozornost v Mikroregionu Černilovsko?

.....

Do čeho by se dle Vás mělo nejvíce investovat, či čemu by se nejvíce měla věnovat pozornost v MAS Nad Orlicí?

.....

Do čeho by se dle Vás mělo nejvíce investovat pouze v rámci vaší obce?

.....

Je něco, do čeho by se dle vás mělo investovat v rámci vaší obce a sousedící či jiné obce?

.....

5. Komunikace

Jak probíhá dosavadní komunikace a jak ji hodnotíte v Mikroregionu Černilovsko?

.....

Jak probíhá dosavadní komunikace a jak ji hodnotíte v MAS Nad Orlicí?

.....

Jak probíhá dosavadní komunikace se spolky a ostatními důležitými aktéry ve vaší obci, kteří se podílejí na rozvojových aktivitách?

.....

Jak probíhá dosavadní komunikace s jinými obcemi?

.....

6. Propagace

Zajišťuje dle Vás Mikroregion Černilovsko dostatečnou propagaci svého regionu?

.....

Zajišťuje dle Vás MAS Nad Orlicí dostatečně svou propagaci?

.....

Zajišťuje dle Vás vaše obec dostatečně svou propagaci?

.....

Zajišťujete si vzájemně s ostatními obcemi dostatečnou propagaci? Případně s jakými/jak?

.....

7. Zkvalitnění rozvoje

Co je dle Vás důležité z pohledu zkvalitnění dalšího rozvoje, a jak to může ovlivnit Mikroregion Černilovsko?

.....

Co je dle Vás důležité z pohledu zkvalitnění dalšího rozvoje, a jak to může ovlivnit MAS Nad Orlicí?

.....

Co je dle Vás důležité z pohledu zkvalitnění dalšího rozvoje, jak to můžete ve své obci ovlivnit?

.....

Můžete dle Vás ovlivnit ve spolupráci s jinou obcí zkvalitnění dalšího rozvoje?
A jak?

.....

8. Projekt

Je nějaký projekt, který byste chtěli řešit společně s Mikroregionem Černilovsko?

.....

Je nějaký projekt, který byste chtěli řešit společně s MAS Nad Orlicí?

.....

Je nějaký projekt, který si aktuálně řešíte v obci ve spolupráci s jinými aktéry?

.....

Je nějaký projekt, který byste chtěli řešit s jinou obcí?

.....

9. Přínosy členství

Jaké vnímáte přínosy členství v Mikroregionu Černilovsko?

.....

Jaké vnímáte přínosy členství v MAS Nad Orlicí?

.....

Jaké vnímáte přínosy figurujících spolků a dalších aktérů podílejících se na rozvojových aktivitách ve vaší obci?

.....

Jaké vnímáte přínosy při spolupráci s ostatními obcemi?

.....

10. Negativa členství

Vnímáte nějaké negativa členství v Mikroregionu Černilovsko?

.....

Vnímáte nějaké negativa členství v MAS Nad Orlicí?

.....

Vnímáte nějaká negativa spolků a dalších aktérů, kteří se podílejí na rozvojových aktivitách ve vaší obci?

.....

Vnímáte nějaké negativa při spolupráci s ostatními obcemi?

.....

Příloha č. 2 – Řízený rozhovor: obce, které nejsou členy MAS Nad Orlicí

1. Motivace ke vstupu do Mikroregionu Černilovsko

Co vás motivovalo ke vstupu do Mikroregionu Černilovsko?

.....

Co vás motivovalo ke vstupu do místní akční skupiny? Případně, co by vás motivovalo ke vstupu?

.....

2. Spolupráce

V jaké oblasti nejvíce spolupracujete/ co využíváte za služby v Mikroregionu Černilovsko?

.....

Spolupracuje s nějakou místní akční skupinou? V případě, že ano, s kterou a v jaké oblasti. V případě, že ne – zvažovali jste spolupráci?

.....

S kým nejčastěji spolupracujete uvnitř obce? (např. spolky, podnikatele, škola, atd.)

.....

Spolupracujete s jinou obcí? V jaké oblasti?

.....

3. Realizace

Co jste již realizovali za pomoci Mikroregionu Černilovsko?

.....

Co jste již realizovali za pomoci místní akční skupiny? V případě, že v nějaké jste.

.....

Jaké akce realizujete uvnitř obce ve spolupráci se spolky, podnikateli, apod.?

.....

Realizovali jste akci za účasti jiné obce? Jakou?

.....

4. Investice

Do čeho by se dle Vás mělo nejvíce investovat, či čemu by se nejvíce měla věnovat pozornost v Mikroregionu Černilovsko?

.....

Do čeho by se dle Vás mělo nejvíce investovat, či čemu by se nejvíce měla věnovat pozornost v místních akčních skupinách?

.....

Do čeho by se dle Vás mělo nejvíce investovat pouze v rámci vaší obce?

.....

Je něco, do čeho by se dle vás mělo investovat v rámci vaší obce a sousedící či jiné obce?

.....

5. Komunikace

Jak probíhá dosavadní komunikace a jak ji hodnotíte v Mikroregionu Černilovsko?

.....

Jak probíhá dosavadní komunikace a jak ji hodnotíte v místní akční skupině (v případě, že v nějaké jste)?

.....

Jak probíhá dosavadní komunikace se spolky a s ostatními důležitými aktéry ve vaší obci, kteří se podílejí na rozvojových aktivitách?

.....

Jak probíhá dosavadní komunikaci s jinými obcemi?

.....

6. Propagace

Zajišťuje dle Vás Mikroregion Černilovsko dostatečnou propagaci svého regionu?

.....

Zajišťují dle Vás místní akční skupiny dostatečnou propagaci svého regionu?

.....

Zajišťuje dle Vás vaše obec dostatečně svou propagaci?

.....

Zajišťujete si vzájemně s ostatními obcemi dostatečnou propagaci? Případně s jakými/jak?

.....

7. Zkvalitnění rozvoje

Co je dle Vás důležité z pohledu zkvalitnění dalšího rozvoje, a jak to může ovlivnit Mikroregion Černilovsko?

.....

Co je dle Vás důležité z pohledu zkvalitnění dalšího rozvoje, a jak to může ovlivnit místní akční skupiny, ve které jste? (Otázka pouze pro ty, kteří jsou v místní akční skupině).

.....

Co je dle Vás důležité z pohledu zkvalitnění dalšího rozvoje, jak to můžete ve své obci ovlivnit?

.....

Můžete dle Vás ovlivnit ve spolupráci s jinou obcí zkvalitnění dalšího rozvoje?

Jak?

.....

8. Projekt

Je nějaký projekt, který byste chtěli řešit společně s Mikroregionem Černilovsko?

.....

Je nějaké projekt, který by Vás natolik zaujal, že byste ho společně řešili s místní akční skupinou?

.....

Je nějaký projekt, který si aktuálně řešíte v obci ve spolupráci s jinými aktéry?

.....

Je nějaký projekt, který byste chtěli řešit s jinou obcí?

.....

9. Přínosy členství

Jaké vnímáte přínosy členství v Mikroregionu Černilovsko?

.....

Jaké vnímáte přínosy členství v místních akčních skupinách?

.....

Jaké vnímáte přínosy figurujících spolků a dalších aktérů podílejících se na rozvojových aktivitách ve vaší obci?

.....

Jaké vnímáte přínosy při spolupráci s ostatními obcemi?

.....

10. Negativa členství

Vnímáte nějaké negativa členství v Mikroregionu Černilovsko?

.....

Vnímáte nějaké negativa členství v místních akčních skupinách?

.....

Vnímáte nějaké negativa spolků a dalších aktérů, kteří se podílejí na rozvojových aktivitách ve vaší obci?

.....

Vnímáte nějaké negativa při spolupráci s ostatními obcemi?

.....

Příloha č. 3 – Finanční prostředky, které „přinesly“ místní akční skupiny do Královéhradeckého kraje

Název MAS	Alokace (mil. Kč)
Hradecký venkov, o.p.s.	87,5
MAS Brána do Českého ráje, z.s.	96,5
MAS Broumovsko+, z.s.	63,4
MAS Královedvorský, z.s.	66,7
MAS Podchlumí, z.s.	55,7
MAS Království – Jestřebí hory, o.p.s	56,1
MAS Krkonoše, z.s.	95,2
MAS Mezi Úpou a Metují, z.s.	94,6
MAS POHODA venkova, z.s.	76,7
MAS Stolové hory, z.s.	82,7
MAS Nad Orlicí, o.p.s	106,4
Obecně prosp. společnost pro Český ráj	96,5
Otevřené zahrady Jičínská, z.s.	75,3
Sdružení SPLAV, z.s.	95,0
Společná CIDLINA, z.s.	76,9

Zdroj: Vlastní zpracování, materiál poskytnut na konferenci příležitost pro region 2021+